

De Landeigenaar

82

IN VLAANDEREN

Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen
maart / april / mei 2019

Word **NU** lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.VLAANDEREN

- Interview met Sonja Vanblaere, administrateur-generaal Agentschap Onroerend Erfgoed
- Uitbetaling subsidies (her)bebossing

DOSSIER

- Politiek Memorandum

Landelijk Vlaanderen

Seminarie op unieke locatie!

De weg naar een succesvolle inrichting van erfgoedgebouwen op 't platteland - *case Hertog Jan*

Donderdag 9 mei | 14 tot 18u | Hertog Jan te Zedelgem

Ben je eigenaar van een oude boerderij of een huis op het platteland en heb je grootse plannen, maar geen idee waar te starten? Tijdens een boeiende namiddag tonen DLV, Erfgoed & Visie en Hertog Jan hoe je deze erfgoedgebouwen succesvol kan inrichten.

Meer info over inschrijven, het programma en de prijs van dit unieke seminarie ontvang je door een mail te sturen naar:

info@dlv.be

Inhoudstabel

- Blz. 04 Woord van de voorzitter
- Blz. 06 Uit de Wetstraat
- Blz. 07 Save the date: Algemene Ledenvergadering Landelijk Vlaanderen 2019
- Blz. 08 9 Vlaamse private natuureigenaars krijgen Europese erkenning
- Blz. 12 Interview met Sonja Vanblaere
- Blz. 15 Politiek Memorandum
- Blz. 20 Uitbetaling subsidies (her)bebossing
- Blz. 23 Landgoed in de kijker
- Blz. 27 Een blik op de houtmarkt
- Blz. 30 De adviesraden van uw gemeente
- Blz. 33 Bestemmingsneutraliteit: straks windmolens in bos en natuur?
- Blz. 35 Fijnsparbossen in crisis
- Blz. 39 Nieuwsflash
- Blz. 40 Soort in de kijker
- Blz. 42 Gemiddelde prijzenlijst van hout op stam
- Blz. 44 The poetry of the bee
- Blz. 47 Landelijk Vlaanderen, thuis op het platteland

Redactieteam

Ute De Meyer
Projectcoördinator Particulier
Bosbeheer,
Aanspreekpunt Privaat Beheer –
Natuur en Bos

Valérie Vandenabeele
Sr. Project Manager Natura 2000
& Policy Officer, Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos &
Hubertus Vereniging Vlaanderen

Alec van Havre
bestuurder Landelijk Vlaanderen
en Aanspreekpunt Privaat Beheer
– Natuur en Bos

Jurgen Tack
Algemeen directeur, Landelijk
Vlaanderen & Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos

Colofon

Landelijk Vlaanderen vzw en
Particulier Historisch Patrimonium vzw
zijn stichtend lid van Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Erfgoed

Landelijk Vlaanderen vzw en
de Koepel der Bosgroepen vzw
zijn stichtend lid van Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw
Trierstraat 67 - 1040 Brussel - Tel. 02 217 27 40

info@landelijk.vlaanderen - www.landelijk.vlaanderen

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack, jurgen.tack@landelijk.vlaanderen

Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenabeele redactie@landelijk.vlaanderen

Vormgeving: Gert Bogaerts

Advertenties: redactie@landelijk.vlaanderen

© Landelijk Vlaanderen vzw

 www.facebook.com/landelijkvlaanderen

 twitter.com/LandelijkVla

Voorwoord

Christophe Lenaerts, voorzitter

Woord van de voorzitter

Beste lezers

We hebben na een bizarre en intense tijd een nieuwe minister voor Natuur, Klimaat, Omgeving en Landbouw. Nieuw in deze functie is duidelijk klimaat waar nu eindelijk zoveel over te doen is. Ik wil Joke Schauvliege danken voor de tijd die ze tijdens haar mandaat heeft genomen om naar onze grieven en wensen te luisteren, en waar kon positief gevolg te hebben gegeven. Uiteraard is alles niet perfect en kan iedereen aan de Klaagmuur staan, maar wij willen vooruit en zeker niet in dit "klimaat" blijven stilstaan. Ondertussen zijn ook de eerste contacten gelegd met onze nieuwe minister, Koen Van den Heuvel.

Nog een kleine 2 maanden en we kunnen opnieuw onze mening geven over hoe er in de afgelopen 5 jaar bestuurd werd en welk beleid we de komende 5 jaar willen. Dit zowel op Vlaams, federaal en Europees niveau. Ook Landelijk Vlaanderen kijkt

naar de toekomst. In dit nummer van 'De Landeigenaar' vindt u de volledige versie van het politiek memorandum dat we hebben opgesteld samen met de Koepel van Vlaamse Bosgroepen. Op deze wijze kunnen we de eisen van kleine en grote private eigenaars en beheerders bundelen en een sterk signaal geven aan de politieke wereld.

Met de Koepel van Vlaamse Bosgroepen delen we heel wat bezorgdheden op het vlak van natuur en bos. Het Vlaamse beleid maakt het onderscheid niet meer. Op het terrein bestaat het onderscheid wel degelijk. Door natuur en bos onder de gemeenschappelijke noemer "natuur" te plaatsen heeft het bos, zowel beleids- als onderzoeksmatig, de duimen moeten leggen voor natuur. Beleidsdoelstellingen rond bos worden niet gehaald. Het wetenschappelijk onderzoek rond bos wordt verder afgebouwd waarbij

sporadisch overleg met de bossector de indruk moet wekken dat er toch nog een minimum aan inspanningen wordt geleverd. In Brussel komen nu reeds weken vele duizenden scholieren demonstreren voor een beter klimaatbeleid. Klimaatmarsen groeien bij elke editie. Het geeft de enorme bezorgdheid aan bij brede lagen van de Belgische bevolking over ons wijzigend klimaat. Bos is gelijktijdig het instrument bij uitstek zowel op vlak van klimaatadaptatie als op vlak van klimaatmitigatie. Bos moet dan ook de plaats krijgen in het Vlaamse beleid dat het verdient. Daarom dat Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen aandacht vragen voor een beter bosbeheer en -beleid. De private sector is daarbij het logische aanspreekpunt. De doelstellingen rond bosuitbreiding worden niet gehaald. Gelijktijdig zijn er heel wat private gronden die ter beschikking kunnen komen om

te herbebossen. Om private eigenaars te motiveren deze gronden ook in de praktijk in te zetten, vragen we om het waardeverlies te compenseren wanneer bijvoorbeeld landbouwgrond of bouwgrond omgezet wordt in bos. Dit is heel wat goedkoper dan het gesubsidieerd aankopen van gronden om de bebossing te realiseren.

Bosbouwers worden geconfronteerd met dezelfde problemen als landbouwers op het vlak van extreme weersomstandigheden, marktschommelingen (prijs van het hout). Europa staat toe dat middelen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid worden gebruikt om bosbouwers te ondersteunen. Wanneer gaat Vlaanderen daar eindelijk gebruik van maken? De Vlaamse overheid kan op deze wijze de klimaatproblematiek aanpakken en tegelijk de bos- en houtsector in Vlaanderen de kans geven zich (opnieuw) te ontwikkelen.

Ook de herziening van de pachtwet, waar Landelijk Vlaanderen reeds vele jaren vragende partij voor is, is de afgelopen

regeerperiode niet gerealiseerd. Een aanpassing van de pachtwet is nochtans noodzakelijk om jonge landbouwers de kans te geven om landbouwgronden te pachten. Vandaag heeft een private eigenaar er geen enkel belang meer bij dit te doen. Eigenaars van landbouwgronden willen de waarde van hun grond zo maximaal mogelijk houden. Dat kan maar wanneer overbemesting wordt vermeden en wanneer voldoende koolstof in de bodem wordt opgenomen. Ook hier kunnen enorme winsten geboekt worden in de strijd tegen ons opwarmend klimaat.

Al te lang zijn de natuur- en milieuthema's de speeltuin geweest van de politieke wereld aan de linkerzijde. Waar natuur- en milieudoelstellingen moeten worden gerealiseerd werd systematisch gebruik gemaakt van het gemeenschappelijk gebruik van wat ooit private middelen waren. Bij Landelijk Vlaanderen zijn we de mening toegedaan dat deze doelstellingen ook gerealiseerd kunnen worden binnen de private sector waarbij het eigendomsrecht ten volle wordt gerespecteerd.

Daarom vragen we vanuit Landelijk Vlaanderen aan de toekomstige Vlaamse Regering om een ambitieus beleid te voeren op het vlak van bos, natuur, landbouw, milieu, ruimtelijke ordening en erfgoed met een absoluut respect voor het eigendomsrecht. Private eigenaars en beheerders zijn een belangrijk onderdeel van de oplossingen voor de vraagstukken in vermelde beleidsdomeinen. Geef ons de kans om die uitdaging aan te gaan!

Ik hoop u met z'n allen op onze volgende algemene ledenvergadering van 24 mei 2019, te mogen ontmoeten. Het belooft weer een leuk en boeiend moment te worden.

www.marlex.be

Dirk Martensstraat 23 – 8200 Brugge
Tel.: 050/83 20 38 – Fax: 050/83 20 36
advocatenkantoor@marlex.be

Marlex is meer dan een klassiek advocatenkantoor. Wij zijn Legal Architects, een partner voor ondernemingen met gezonde ambitie.

Ons team is multidisciplinair samengesteld waarbij eenieder over zijn/haar eigen expertise beschikt.

Het team 'Omgeving' binnen Marlex begeleidt u bij de complexe materie van het omgevingsrecht:

- Bodem en materialen
- Overheidsopdrachten en -contracten
- Agrarisch recht & pacht
- Handhaving
- Onteigeningen
- Hernieuwbare energie

Dankzij onze multidisciplinaire samenwerking binnen het kantoor, hebben we ook expertise in de fiscale en burgerrechtelijke aspecten van deze domeinen.

Industriële complexen
KMO-gebouwen
Logistieke ruimtes
Winkelcomplexen
Kantoren
Zwembaden

www.willynaessens.be

Uit de Wetstraat

Uit de Wetstraat

Auteur: Jurgen Tack, algemeen directeur, Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Deze rubriek wordt geschreven op een regenachtige donderdagmorgen. Buiten manifesteren opnieuw tienduizenden scholieren. Ik heb bijna medelijden met hun schooldirecteuren die het spijbelen niet kunnen toelaten, maar gelijktijdig ook niet echt kunnen ingrijpen zonder de publieke opinie over zich heen te krijgen. Het laatste wat ik wil doen is in deze rubriek de discussie gaan voeren of je al dan niet je kinderen moet verplichten naar school te gaan of actie moet laten voeren voor het klimaat. De recente klimaatmarsen hebben evenwel minimaal laten zien dat er een groeiende bezorgdheid is bij de jeugd over de klimaatwijziging en een toenemende vraag aan het beleid, Vlaams en federaal, om doortastend op te treden.

Onze politici krijgen geen antwoord geformuleerd: ze zijn in lopende zaken, bestuderen het dossier of moeten nog eens nadenken. Verkeerde uitspraken, voor of tegen meer klimaatbeleid, kunnen immers afgestraft worden door de kiezer in de aankomende verkiezingen. Voormalig minister Schauvliege heeft dat aan den lijve moeten ondervinden. Zonder uitspraak te doen over de oorzaak van haar ontslag moeten we vaststellen dat politici steeds genadelozer worden aangepakt. In het bijzonder sociale media dragen daar sterk aan bij. Vroeger spuwde men zijn gal al eens aan de toeg in het café. Vandaag is de toeg vervangen door de sociale media. Alleen is het bereik wat vergroot: van het lokale café tot de wereld. De wijze waarop gemaakte fouten worden uitvergroot staat in sterk contrast met het compleet negeren van realisaties. Nooit eerder heeft een minister van leefmilieu het aangedurfd een natuurwetgeving naar voor te schuiven waar de private eigenaar gelijkgesteld wordt met natuurverenigingen. Waar we al meer dan 50 jaar ons beklag doen over de ruimtelijke wanorde hadden we voor het eerst een minister die bereid was daar ook daadwerkelijk op in te grijpen. Maar wie zijn nek uitsteekt heeft de kans dat zijn/haar kop eraf wordt gehakt.

Graag willen we Joke Schauvliege bedanken om op een positieve wijze de hand te reiken naar de private eigenaars. Ik hoop dat ze deze tekst ook leest, want haar dit sms-en of mailen leek me geen goed idee.

Het bijkomend belasten van klimaat-belastende activiteiten zal vast en zeker een groot deel van de bevolking op de kast jagen. Nochtans kunnen we vaak op een positieve manier ingrijpen waarbij de economie wordt gestimuleerd of kunnen we doelstellingen realiseren waarbij de Vlaamse overheid zelfs besparingen realiseert. Zo zijn heel wat private eigenaars bereid landbouwgrond om te zetten in bos als het waardeverlies van de grond op passende wijze wordt gecompenseerd zodat duurdere aankopen, waarbij dat geld dus niet langer wordt gebruikt voor natuurbeheer, kunnen vermeden worden.

Op het vlak van energie is er vraag naar meer groene en duurzame energie. Vandaag kan in Vlaanderen geen enkel windmolenproject meer gerealiseerd worden zonder dat het dossier bij de hoogste rechtscollages terecht komt. Dat toont aan dat er iets fundamenteel fout loopt met het beleid. Maken we wel optimaal gebruik van het Vlaamse landschap om windmolens te plaatsen? In cultuurhistorische landschappen kunnen ze beter geweerd worden, maar heel wat gebieden, waar vandaag geen projecten kunnen gerealiseerd worden, komen wel in aanmerking. Het is dan ook uitkijken naar de uitvoeringsbesluiten van de 'bestemmingsneutraliteit'. Private beseigenaars zullen daarbij de kans krijgen om windmolens te plaatsen in bosgebied. Zeker in combinatie met economische bosbouw moet hier een win-win situatie kunnen gecreëerd worden. We hebben het verder in deze 'De Landeigenaar' meer uitgebreid over deze bestemmingsneutraliteit.

Ook op het vlak van de ruimtelijke ordening is er nog grote vooruitgang nodig. In de afgelopen regeerperiode werd met grote trom het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) aangekondigd. Maar dat plan is nog steeds niet goedgekeurd. De vaststelling van het BRV moet verschillende stappen doorlopen wat strategische visies en beleidskaders betreft. Wat de strategische visie betreft:

1. een voorlopige vaststelling van de visie door de Vlaamse Regering;
2. een standpunt van het Vlaams Parlement over de voorlopig vastgestelde visie, vermeld in punt 1;
3. een definitieve vaststelling van de visie door de Vlaamse Regering;
4. de bekrachtiging door het Vlaams Parlement van de definitief vastgestelde visie, vermeld in punt 3.

Wat de beleidskaders betreft:

- a) een voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering;
- b) een definitieve vaststelling door de Vlaamse Regering.

Het instrumentendecreet dat de uitvoering hiervan op het terrein moet begeleiden is in de nu gekende ontwerpvorm wel interessant.

Vandaag is het proces nog niet verder gevorderd dan een voorlopige vaststelling van de strategische visie door de Vlaamse Regering. Stap 1 in het proces. In komende lopende zaken kan de Vlaamse Regering de strategische planning nog laten behandelen maar voorlopig is er geen sprake

van de agendering hiervan voor het einde van de legislatuur. Wordt ook dit dossier doorgeschoven naar een volgende Vlaamse Regering om geen onverwachte averij op te lopen bij de komende verkiezingen?

Het is altijd al effectiever geweest moeilijke dossiers te behandelen in het begin van een regeerperiode dan op het einde ervan.

Voor Landelijk Vlaanderen blijft de gelijkberechtiging van de private eigenaar een essentieel punt. Private eigenaars moeten de kans krijgen natuur te ontwikkelen tegen dezelfde voorwaarden als de natuurverenigingen en moeten daartoe ook de instrumenten kunnen inzetten die momenteel enkel door de landbouwers kunnen gebruikt worden (waaronder de beheerovereenkomsten). Ook moet bosbouw voor houtproductie gelijkberechtigd worden met landbouw wat betreft instrumenten, promotie, ondersteuning, onderzoek en inspraak. Vanuit het private landbeheer kunnen we heel wat aanbieden zowel op vlak van het klimaat- als van het biodiversiteitsbeleid. De instrumenten om snel en efficiënt in te grijpen in de beide problematieken zijn voorhanden: het vergoeden van ecosysteemdiensten (het vergoeden van eigenaars wanneer ze via natuurbeheer bijdragen aan zuivere lucht, proper water...) en het internaliseren van de milieukosten (het vergoeden van de kosten verbonden aan de

vervuiling). We hebben in Vlaanderen vele duizenden private eigenaars die zich inzetten en willen inzetten om ecosysteemdiensten te leveren zoals zuiver water, zuurstof, CO₂ captatie, natuurbehoud... Private eigenaars krijgen steeds meer interesse in de mogelijkheden van de nieuwe natuurregelgeving in Vlaanderen. Ook private eigenaars kunnen via beheersubsidies (in de feiten een ecosysteemdienstenvergoeding) een groot deel van hun inspanningen laten vergoeden.

De toenemende interesse in natuurbehoud op privaat land wordt sterk in de verf gezet door een verdubbeling van het aantal Wildlife Estates in Vlaanderen.

Dit kwaliteitslabel voor natuurbehoud op private domeinen kent een toenemende interesse bij Vlaamse en Europese beleidsmakers. Een overzicht van de nieuwe labels is verder in deze 'De Landeigenaar' te lezen.

Ook vind je in dit nummer een overzicht van het Politieke Memorandum van Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen. Het is een bundeling van vragen aan de volgende Vlaamse Regering in de verschillende domeinen waar we als vereniging actief zijn.

Algemene Ledenvergadering Landelijk Vlaanderen 2019

Thema: Een aantrekkelijk buitengebied: hoe beleid en private eigenaars kunnen bijdragen

Op 26 mei 2019 trekken we in Vlaanderen opnieuw naar de stembus. Twee dagen voor de verkiezingsdag geven we de Vlaamse politieke partijen de kans hun visie over een aantrekkelijk buitengebied in Vlaanderen te geven. En ook wij hebben een boodschap voor hun!

Datum: vrijdag 24 mei 2019

Locatie: Hoeve Engelendaal – Sint-Jan-in-Eremo

Engelendaal is een gerestaureerde hoeve uit de 17de eeuw. Ze bevindt zich in Sint-Jan-in-Eremo, iets ten noorden

van Sint-Laureins, waar zich een prachtig poldergebied uitstrekt. Engelendaal is ook bekend om zijn zoete kersen die ieder jaar eind juni geplukt worden.

Programma:

13:30 – 14:00: verwelkoming
14:00 – 16:00: rondleiding op het domein Engelendaal (winnaar Baillet-Latour prijs voor het Leefmilieu 2011)
16:00: Algemene Ledenvergadering
18:30: receptie

Landgoed in de kijker

Wildlife Estates Label: 9 Vlaamse private natuureigenaars krijgen Europese erkenning

Auteur : Alec van Havre, bestuurder Landelijk Vlaanderen - Foto: © Nicolas Peeters

Op maandag 11 februari werden in de Cercle Gaulois te Brussel, de Wildlife Estates (WE) Label uitgereikt aan 13 Belgische domeinen en 1 Duits landgoed, allen met bijzondere verdiensten voor hun particulier beheer op het vlak van ontwikkeling voor fauna en flora.

In aanwezigheid van Humberto Delgado Rosa (Directeur-generaal Leefmilieu, Europese Commissie), Konstantin Kostopoulos (CEO Wildlife Estates) en Marleen Evenepoel (Administrateur-Generaal Natuur en Bos van de Vlaamse overheid) mochten deze domeinen, waaronder 9 Vlaamse private landgoederen, het waardevolle WE Label in ontvangst nemen:

Kasteeldomein Sinnich en Domein Hoogbosch (Voeren, Limburg)

In de pittoreske Voerstreek, de enige continentale biogeografische regio in Vlaanderen, vinden we op en rond de voormalige abdijsite in de Gulpvallei het kasteeldomein van Sinnich. Samen met het naburige domein Hoogbosch en aanpalend gebied in Wallonië, worden beide domeinen als een geheel beheerd.

De domeinen bestaan uit boscomplexen met een aansluitend landschap vol hagen, houtkanten, boomgaarden en diverse waterelementen zoals poelen, vijvers en snel stromende beek van de Gulp, alsook weilanden en akkers. Het is een uniek Vlaamse gebied waar hazelmuizen nestelen, dassen in burchten slapen, grauwe klauwieren zingen en kalkrijke kamgraslanden en graften het landschap mee bepalen.

De eigenaars en hun gezin beheren de uitdagingen om natuur, landbouw, bosbouw, erfgoed en toerisme op een evenwichtige wijze te ontwikkelen. De familie herstelt en beheert dit complexe landschap reeds meerdere generaties met passie.

Kasteeldomein van Hex (Heers, Limburg)

Het Kasteel van Hex, in de gemeente Heers in Haspengouw, werd gebouwd in de 18de eeuw door graaf Karel van Velbrück, prins-bischoep van Luik. Het lusthof ging over naar zijn erfgenamen, die het met liefde en zorg onderhouden. De diverse stijl- en landschapstuinen van Hex vormen een arcadisch landschap van grote schoonheid en authenticiteit. Een van de hoogtepunten vormt de collectie oude en wilde rozen, gedeeltelijk nog de originele 18de-eeuwse struiken. De moestuin van meerder hectaren, met bijbehorende traditionele groentekelder, is nog steeds in gebruik, alsook het prachtige park in Engelse landschapsstijl.

Vandaag is Hex een toeristische trekpleister in het hart van de Limburgse fruitstreek. Tweemaal per jaar wordt er een tuin- en plantenfestival georganiseerd dat meer dan 10.000 bezoekers trekt en tot ver over de landsgrenzen bekend is.

De familie zet ook al jaren in op biologisch beheer. Compost wordt als meststof voor weiden en akkers gebruikt, en de Aberdeen Angus, runderen die vlees van hoge kwaliteit leveren, worden er geteeld. Op de landbouwgronden wordt ook ruim gebruikt gemaakt van beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij voor grasvelden, grasstroken, wildakkers en houtkanten.

Het kasteeldomein telt een belangrijke oppervlakte aan Natura 2000 gebied, waarvoor gewerkt wordt aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Het landgoed zet zich ook in voor veteranenbomen, mosseninventarisatie, vogeltelling, historische boomgaarden, hermeandering van waterlopen, dassen- en vleermuizenbiotoop en opengestelde wandelroutes. Op dit eeuwenoude jachtrevier wordt ook de weidelijke jacht bedreven.

Landgoed Schoonhove (Oostkamp, West-Vlaanderen)

Landgoed Schoonhove – met kasteel, koetshuis, hovenierswoning en orangerie, boerderij met schuur en stallen – is gelegen te Oostkamp, dicht bij de verkeersaders en verkavelingen rond Brugge. Het landelijk karakter wordt hier zorgzaam onderhouden met een mooi park, bossen en landerijen. De familie houdt dit landgoed aan sinds de eerste helft van de 18de eeuw, wat een hele prestatie mag heten. Renovatie van gebouwen en economische landbouw dragen bij tot het onderhoud ervan. Ook de weidelijke jacht wordt er nog bedreven.

Het beheer van natuur en bos (op meer dan de helft van het landgoed) gebeurt via een uitgebreid bosbeheerplan, dat ambitieuze maatregelen voor natuurbeheer bevat. Bijzondere aandacht wordt ook besteed aan de aanleg van poelen en aan de vleermuizenpopulatie, die voor de Natura 2000-gebieden uit de streek belangrijk zijn.

Landgoed Groote Heide (Arendonk, Provincie Antwerpen)

Dit geheel van bossen, heide, vijvers en landbouwgrond is gelegen bij de Nederlandse grens in de Antwerpse Kempen. De beheerder hanteert er een stevige landelijke traditie en heeft een hart voor de jacht en de natuur. Rust is op het landgoed van grote toegevoegde waarde voor fauna en flora en hierop wordt sterk toegekeken.

Hoewel het landgoed niet in beschermd gebied ligt, verkoos de familie om toch het grootste deel van hun bossen en van de habitatwaardige natuurelementen onder natuurstreefbeeld te brengen in het kader van een natuurbeheerplan, wat een hele prestatie is voor particuliere beheerders. Het gaat hier immers om het ontwikkelen van kwalitatieve natuur.

Het gebied is belangrijk omdat het zich tussen belangrijke reservaten en het Natura 2000 Turnhouts vennengebied bevindt. Voor deze habitats en soorten hebben de inspanningen van de familie dus grote waarde, want de biotopen lopen in elkaar over.

Het landgoed beoefent de weidelijke jacht en levert in het kader van het faunabeheer, bijzondere inspanningen om de opkomende everzwijnenpopulatie te beheersen. Dit wordt in de streek ten zeerste geapprecieerd.

Kasteeldomein Hemsrode (Anzegem, West-Vlaanderen)

Het landgoed en kasteel Hemsrode vormt de historische bakermat van de gemeente Anzegem en is voor een belangrijk deel in Natura 2000 gelegen. Park, vijvers, bossen en landbouwgronden vormen een harmonieus geheel van groot landschappelijk belang. De jacht is hier een historische traditie.

Onder een geïntegreerd beheerplan Natuur en Erfgoed komt meer dan de helft van het landgoed onder natuurstreefbeeld en wordt alle aandacht gegeven aan de historische gebouwen, parkelementen en dreven. De samenwerking met de bosgroep IJzer en Leie verloopt optimaal.

Hemsrode is in de streek ook een voortrekker op het vlak van sociale functie inzake beheer. Het is sterk gericht op interactie met de lokale gemeenschap doorheen heel wat activiteiten, waarvan de belangrijkste: de cross-country van de Internationale Military van Waregem, die over het landgoed wordt gelopen en jaarlijks 10.000 tot 20.000 bezoekers aantrekt. Deze bezoekers krijgen dan ook een schoolvoorbeeld van gezonde multifunctionaliteit onder ogen, die ook ten dienste staat van de natuur en de biodiversiteit.

Landgoed De Zeshonderd (Arendonk, Provincie Antwerpen)

Dit belangrijk landgoed naast Landschap De Liereman gelegen, bestaat uit een wijsd mozaïeklandschap, waarin landbouw, naast bosbouw, steeds een economische hoofdfunctie vervuld heeft. Het wordt echter ook gekenmerkt door een variatie aan poelen, vennen, veldbossen, houtkanten, een prachtige drevenstructuur en natuurelementen als moerasgebied. Een belangrijk deel van het landgoed is in Natura 2000 en VEN-gebied gelegen. De jacht, het faunabeheer en handhaving vormen een bijzondere bijdrage op het terrein, ook voor de beteugeling van de opkomende everzwijnenpopulatie.

Het landgoed is één van de grootste contractanten van de streek voor het aangaan van beheerovereenkomsten met de Vlaamse Landmaatschappij voor grasvelden, grasstroken, wildakkers en houtkanten. Een belangrijk deel van de natuur- en bouselementen van het landgoed komt ook onder natuurstreefbeeld in het kader van een omvangrijk natuurbeheerplan.

Kasteeldomein van Huyse-Lozer (Kruisem, Oost-Vlaanderen)

De oude heerlijkheid van Huyse strekte zich uit over het huidige Kruishoutem, Lozer en Zingem. Dankzij de eeuwenlange inzet van de familie staat het kasteeldomein er nog prachtig bij en zorgt het omvangrijke Lozerbos en de bijhorende dreven voor heel wat ontspanning voor de lokale gemeenschap. Al sinds 1999 is het Lozerbos deels opengesteld, via specifieke circuits voor wandelaars, mountainbikers en ruiters. Dit privaat domein telt ook een speelzone waar kinderen zich kunnen uitleven in de natuur.

Natuur en erfgoed worden op het domein prima verzorgd, nu ook via beheerplannen. Op bijna een derde deel van het landgoed worden op vrijwillige basis natuurdoelstellingen geplaatst, voor de historische gebouwen, landschaps- en parkelementen zijn specifieke maatregelen uitgewerkt. Het duurzaam onderhoud wordt ondersteund door het verhuren van landbouwgronden en woningen, maar ook de ontwikkeling van een 4-sterren bed & breakfast, een vakantiewoning en een fijnproeversboetiek. Een ware uitnodiging om de Vlaamse Ardennen vanuit Huyse-Lozer te komen verkennen.

Kasteeldomein van Zandbergen (Geraardsbergen, Oost-Vlaanderen)

De geschiedenis van Zandbergen en deze van het kasteeldomein lopen in elkaar over sinds de 16de eeuw. Voor vele aspecten vormt het prachtige kasteel en domein het gezicht van deze landelijke deelgemeente langs de Dender. Het strekt zich uit langs de rivier en naar het hoger gelegen Geitebos, dat veel natuurwaarde heeft en bij het landgoed hoort.

Een groot deel van het domein ligt in VEN- en Natura 2000 Habitat-gebied en om hieraan invulling te geven komt een belangrijk deel van de oppervlakte onder natuurstreefbeeld, zodat de doelen die in het natuurrichtplan voor de streek uitgezet zijn, proactief gerealiseerd kunnen worden onder beheerplan. Ook de weidelijke jacht en gediversifieerde landbouw worden op de gronden van het domein bedreven.

Om de kosten van onderhoud aan te kunnen, trekt het domein voluit de kaart van lokale geschiedenis, streektoerisme en multifunctionaliteit. Met het Hof van Lier ontwikkelde het kasteeldomein een bioboerderij, een paardenmanège, bed & breakfast, ontvangstruimen en horeca. Heel wat verenigingen en bezoekers vinden nu hun weg naar het kasteeldomein.

Landgoed Nieuwkerk (Ravels, Provincie Antwerpen)

Het landgoed is helemaal in het noordelijke tipje van de provincie Antwerpen gelegen, op de grens met Nederland, richting Tilburg. Het telt een landhuis, park, vijvers, bossen en landbouwgrond. Het is toegankelijk via afgelijnde wandelwegen binnen een grensoverschrijdend circuit.

Hoe het WE Label verkrijgen?

Voor wie?

Het WE Label is in hoofdzaak gericht op particuliere beheerders. Er zijn geen beperkingen op het vlak van grootte, ligging of uitgevoerde activiteiten. De enige vereiste is dat het landgoed of terrein beheerd wordt vanuit een centrale duurzame visie.

Waarom?

Deelname aan het WE Label gebeurt op vrijwillige basis door landeigenaars en -beheerders om te werken aan duurzaam beheer, behoud en ontwikkeling van fauna en flora, vanuit hun eigen geïntegreerde visie over ecologische, economische en maatschappelijke functies. Wildlife Estates communiceert regelmatig over *best practices* en optimale beheertechnieken die door de leden ontwikkeld en toegepast worden. Het informeert ook het grote publiek over het belang van landgoederen op ecologisch, economisch en sociaal vlak.

Heeft u interesse? Contacteer Landelijk Vlaanderen.

Hoewel het niet in een beschermd gebied gelegen is, koos de familie er toch voor om bijna een derde deel van het landgoed onder natuurstreefbeeld te brengen in het kader van een natuurbeheerplan. Bosbouwkunde is de traditie die het landgoed al generaties draagt. Het telt ook een aantal erfgoedelementen die van belang zijn voor de geschiedenis van de regio. De familie heeft verdienmodellen ontwikkeld en werkt nauw samen met de Nederlandse landgoederen juist over de grens, voor de promotie van dit deel van de Kempen.

LANDELIJK WONEN VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

- > De gespecialiseerde makelaar mbt hoeves en gronden in buitengebied.
- > Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: **DANNY DE PAUW** 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O
V A S T G O E D bvba
www.agrovastgoed.be

© P. Breyne - 2013

Ergoed

Interview Sonja Vanblaere

Auteur: Jurgen Tack, algemeen directeur, Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Ik ontmoet Sonja Vanblaere, administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed in het Herman Teirlinck gebouw, het nieuwe administratieve centrum van de Vlaamse overheid in Brussel. Met haar kenmerkende enthousiasme gaan we van start voor een ongetwijfeld boeiend interview.

De Landeigenaar: Als u even terugkijkt op de fusie van de verschillende administraties betrokken bij het erfgoedbeleid. Een geslaagde operatie voor u?

Sonja Vanblaere: Ik denk het wel. Elke fusie heeft natuurlijk haar kinderziektes, zowel op organisatorisch als op bedrijfscultureel vlak. Maar het was een goede zaak, zowel voor de buitenwereld als voor het beleid om één enkele administratie voor het erfgoedbeleid te hebben. Ik was eerder leidend ambtenaar van het voormalige VIOE (nvdr: Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, een wetenschappelijke instelling

van de Vlaamse overheid die nu onderdeel is van het Agentschap Onroerend Erfgoed) en daar zag je al dat je, bijvoorbeeld met het inventariseren van erfgoed, tegen grenzen aanliepen. Het vervolgtraject, met name het beschermen, zat bij een ander agentschap. Eigenlijk hadden we binnen het VIOE een heel beperkt zicht op het geheel van het erfgoedbeleid. Ja, het is een goede zaak geweest. Absoluut! Het heeft ons de opportuniteit gegeven om met één gezicht naar buiten te komen. Intern hebben we dan weer een veel grotere kritische massa

met breed overleg tussen onderzoekers enerzijds en uitvoerders anderzijds. We zijn nu 7 jaar verder en ik moet vaststellen dat er nog steeds heel wat onontgonnen terrein is. In een veranderproces verlies je ook wel een aantal goede elementen. Je moet dus blijven investeren in de bedrijfscultuur. Het duurt toch wel even voordat je dat nieuwe gezicht gevonden hebt. Maar we zijn stilaan op kruissnelheid gekomen.

De Landeigenaar: In 2013 lag u mede aan de basis van het nieuwe onroerenderfgoed-decreet. Laat ons even een SWOT-analyse maken: wat zijn de sterktes, de zwaktes, de opportuniteiten en de gevaren van dit nieuwe erfgoeddecreet?

Sonja Vanblaere: Belangrijk in het nieuwe decreet is dat we nu eindelijk een volwaardige archeologieregelgeving hebben. Die was er voordien niet. Archeologie is nu ook volledig ingebed in de andere erfgoeddisciplines: van het landschappelijke tot het

bouwkundige erfgoed. Doordat deze regelgeving helemaal nieuw was, konden we ook het gehele traject digitaliseren. Dit resulteerde in het archeologieportaal. De digitalisering van de behandeling van aanvragen voor archeologie is een absoluut paradepaardje voor het agentschap en een voorbeeld van wat met digitalisering gerealiseerd kan worden. Een tweede belangrijk sterk punt is de volwaardige plaats die de handhaving krijgt. Handhaving is het sluitstuk van het beleid. Als je niet kan ingrijpen waar erfgoed bedreigd wordt, dan heb je in de feiten een zwakke regelgeving.

In de nieuwe regelgeving staat ook ingeschreven dat er een jaarlijkse evaluatie van het erfgoedbeleid is en dat die evaluatie in de toekomst een permanent gegeven wordt. De eerste keer overviel ons dat. We hadden net de regelgeving gemaakt en we konden ze al meteen gaan evalueren. Niettemin heeft dat tot nuttige bijsturing geleid. Naast handhaving, archeologie en evaluatie is financiering een belangrijk aandachtspunt. In de evaluatie werd opgemerkt dat de financieringsinstrumenten aan bijsturing toe zijn. Dat zal zeker een van de aandachtspunten moeten worden voor de volgende beleidsperiode. Er blijft nog heel wat werk aan de winkel.

Ook de implementatie van de FARO-conventie (nvdr: een internationale tekst met nadruk op de integrale en geïntegreerde benadering van erfgoed en op het begrip erfgoedgemeenschap: deze tekst lag mede aan de basis van het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet) wordt een belangrijk gegeven in de volgende beleidsperiode. Regelgeving is één zaak. De beleving van dat erfgoed en participatie van erfgoedgemeenschappen, waar de FARO-conventie toch een lans voor breekt, moet nog verder uitgebouwd worden binnen het beleidsgevend kader.

Ik ben de afgelopen 8 jaar heel veel met regelgeving bezig geweest. Er is heel veel veranderd. Elk jaar opnieuw zijn er belangrijke veranderingen geweest. De vraag naar een regelluwe periode is zowel bij de administratie als op het veld aanwezig. Mensen zien zich voortdurend geconfronteerd met telkens andere premiereregelingen, veranderende percentages en veranderende planning. Het beheersplan was vast en zeker een pluspunt, maar een zekere regelluwte zou nu toch echt wel op zijn plaats zijn. Regelgeving is overigens slechts één aspect van het beleid. Het is weliswaar het rechtsmatig en juridisch kader, maar

daarnaast moet gewerkt worden aan het draagvlak voor erfgoed en de maatschappelijke waardering van dat erfgoed.

De Landeigenaar: Binnen Landelijk Vlaanderen streven we sterk de multifunctionaliteit van landgoederen na. Bent u het eens met deze visie?

Sonja Vanblaere: De zorg voor het onroerend erfgoed in Vlaanderen zet sterk in op de continuïteit van het gebruik. Iets dat gebruikt wordt is de beste garantie op overleven, de beste garantie dat er zorg voor gedragen wordt. Streven naar multifunctionaliteit is voor ons geen doel op zich, maar het draagt bij tot die continuïteit. Hoe meer functies je in je erfgoed aan bod kan laten komen des te groter is de garantie dat het overleeft, dat het wordt gebruikt, dat het leeft. In die zin zijn we een grote voorstander van multifunctionaliteit. Ook ontsluiting, in welke vorm ook, is voor ons belangrijk. Erfgoed met de spreekwoordelijke (en wat afgezaagde) “glazen stolp” erover is de slechtste garantie op overleven. Ontsluiting, gebruik en multifunctionaliteit zijn garanties voor het overleven van ons erfgoed. Zo kunnen we het doorgeven aan de toekomstige generaties, terwijl er toch op een hedendaagse wijze geleefd kan worden. Een belangrijke discussie daarbij is het herbestemmen van erfgoed. Daarbij kijken we zowel naar de gebouwen als naar de

omgeving. Als ik kijk naar jullie sector dan is het fijn dat gebieden herbestemd kunnen worden, eerder dan historische gebouwen ‘as such’. Nieuwe functies zoek je bij voorkeur in een gebiedsvisie.

De Landeigenaar: U heeft met Landelijk Vlaanderen en Historische woonsteden een structureel overleg. Daar krijgt u vaak vragen en voorstellen hoe de overheid te verbeteren in functie van de private eigenaar. Maar laten we dat voor één keer eens omdraaien. Hoe kunnen private eigenaars u en uw administratie van dienst zijn? Wat kunnen zij beter doen om het agentschap zo maximaal mogelijk bij te staan?

Sonja Vanblaere: Dat is eerder een praktische vraag. Ik zal die dan ook zeer praktisch invullen.

Laat ik eerst toch even zeggen dat ik het goed vind dat er zo een structureel overleg plaatsvindt. Het is fijn om elkaar, los van dossiers, te zien en te spreken over de principes, de context en de regelgeving van erfgoed. Het is goed dat we elkaar regelmatig zien. Het is ook een overleg dat ik graag zelf voorzit. Ik apprecieer ook dat er vanuit Landelijk Vlaanderen op niveau van de directie en de Raad van Bestuur mee aan tafel wordt gezeten. Het geeft het belang aan voor alle betrokken partijen. Maar hoe kunnen jullie ons van dienst zijn? We delen dezelfde bekommernis, namelijk ►

dat het beschermde erfgoed in goede staat overgedragen kan worden naar de volgende generatie en dat de huidige generatie er op een goede wijze kan in leven en wonen. Het gaat hier immers niet over kerken die door een gemeenschap worden gebruikt. Het gaat hier veelal over private goederen waar mensen in leven en dat op een goede hedendaagse manier moeten kunnen doen. Dus vragen we jullie graag om, zoals elke goede huisvader, regelmatig nazicht en onderhoud van het beschermd erfgoed uit te voeren. Voor grotere sites raden wij aan om lid te worden van monumentenwacht. Zij geven toch heel wat ondersteuning in ruil voor een relatief kleine bijdrage. Over erfgoed denken is op lange termijn denken. Vandaar de beheersplannen die een instrument zijn om dat langetermijndenken beter te ondersteunen en te structureren. We vinden het daarbij belangrijk dat men een beroep doet op deskundigen in de erfgoedzorg. Niet elke architect, niet elke aannemer heeft ervaring met erfgoed. Niet elke landschapsarchitect heeft een erfgoedreflex. Dat is belangrijk.

Voor ons is het ook van belang dat we in een vroeg stadium betrokken worden in concrete dossiers. Overleg is de beste manier om te garanderen dat we tot de beste oplossing komen. Daarvoor moet je ook tijd nemen. Tijd is een belangrijke factor. Maar wat ik van elke eigenaar verwacht? Trots zijn op jullie eigendom, erfgoed promoten en zeker bij grotere sites het ontsluiten. Het is een goede manier om die trots ook te tonen aan de buitenwereld.

De Landeigenaar: Erfgoed in het algemeen en landschappelijk erfgoed in het bijzonder staat onder druk van vele commerciële en niet commerciële partijen die actief zijn in de open ruimte. Zo zien we in Vlaanderen steeds meer windturbines opduiken in het landschap. Compatibel met erfgoed?

Sonja Vanblaere: We zijn er ons van bewust dat het landschap een dynamisch en geen statisch gegeven is. Landschappen groeien, zijn onderhevig aan het klimaat en aan het weer. We zijn ons ook heel erg bewust van de politieke en maatschappelijke druk om dat landschap te gebruiken, bv. door het plaatsen van windturbines. Landschappen worden gevormd door de activiteiten die daarin gebeuren, door de ontwikkeling van de ruimtelijke ordening in het landschap. Wij zijn absoluut niet tegen nieuwe technologieën. We leven in 2019 en dus moeten we in dat maatschappelijk debat ook meegaan. We zijn zeker voor-

standers van duurzame energie, maar we houden een pleidooi om rekening te houden met de karakteristieken van het landschap. Dat is niet altijd, maar zeker wel in een aantal gevallen, compatibel. Het is evenwel niet zo dat het een à priori 'no pasaran' is. Windenergie draagt ook bij aan de maatschappelijke kwaliteit en kan zelfs nieuwe kwaliteiten toevoegen aan het landschap. Zelfs in combinatie met erfgoed kan er een meerwaarde zijn. Ook hier is overleg de basis. Toen ik in de erfgoedsector van start ging werd nog de term 'verzoenen' gebruikt. We hebben dat werkwoord vervangen door 'samen nadenken'. De erfgoed- en energiesector moeten samen zoeken naar passende oplossingen. Zo moeten we alternatieven kunnen vinden voor – laat ons eerlijk zijn – lelijke zonnepanelen. Daar zal ook de niet-erfgoedgebruiker mee gediend zijn.

De Landeigenaar: Hoe kijkt u vanuit de doelstellingen van het Agentschap erfgoed naar het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen?

Sonja Vanblaere: Als ik dat mag samenvatten: op een zeer positieve manier. Wij hebben ook bijgedragen aan het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Wij hebben van meet af aan een van onze beleidsmedewerkers daarvoor vrijgesteld. Zij participeerde onder andere in de ambtelijke werkgroep. Het was voor ons dan ook zeer belangrijk om erfgoed ten volle mee aan bod te kunnen laten komen in het beleidsplan ruimte. Dat is tot en met de politieke besluitvorming gelukt.

De maatschappij verandert. Ons klimaat verandert. Ik heb het ook nog eens in mijn nieuwjaarspeech voor de medewerkers van het agentschap bevestigd: wij kunnen niet aan de kant gaan staan ten opzichte van klimaatwijzigingen. Ik heb het liedje van Louis Neefs geciteerd: "want de wereld, die moet nog een eeuwigheid mee". En daar moeten wij als erfgoed toe bijdragen. Zelfs vanuit een conservatieve reflex zie je dan mogelijkheden voor landschapsherstel. We beseffen ook heel goed dat er aspecten zijn waar we van meet af aan het debat mee moeten kunnen voeren. Denk daarbij aan de verdichting en de betonstop. De druk op de open ruimte verschuift dan naar de stads- en dorpskernen. Ook hier zullen we mee moeten denken over oplossingen. Hoe kan nieuwbouw verzoend worden met erfgoed, vaak met een kleinere imprint, impact en footprint als dat van nieuwbouw. De betonstop geeft evenwel ook opportuniteiten, want hoe krijg je dat bestaand erfgoed

herbestemd tot die functies die een hedendaagse stad of dorp nodig heeft. Het zet ons aan om ook over ons eigen vakgebied na te denken. Uiteindelijk zal het BRV een impuls geven aan het hergebruik van bestaand beschermd erfgoed.

De Landeigenaar: Is er nog ruimte om publiek-private krachten te bundelen?

Sonja Vanblaere: Uiteraard. Waarom zou die ruimte er niet meer zijn? Ik heb het al een paar keer gezegd: overleg, samenwerken, partnership en solidariteit blijven meer dan ooit de kernprincipes in het onroerenderfgoedbeleid. Wij kijken niet alleen naar publieke partners maar ook naar privé-initiatief. We zullen ook in de bijdrage aan de beleidsnota voor de nieuwe minister een aanbeveling doen om een stuk verantwoordelijkheid te geven aan private eigenaars en lokale besturen. Je kan vandaag niet meer zonder dat privé-initiatief. Verder samenwerken is daarbij noodzakelijk. Erfgoed is immers iets van het verleden, iets van ons allemaal dat we willen doorgeven aan de volgende generaties. Gelijktijdig is het ook vaak eigendom van een private eigenaar die daarin moet kunnen leven. Privé en publiek zitten dan ook heel goed samen bij erfgoed.

De Landeigenaar: Graag sluit ik af met een positieve noot. Jullie hebben jullie website helemaal vernieuwd. Daarbij wordt niet meer uitgegaan van de ambtelijke visie, maar vanuit het gezichtspunt van de verschillende stakeholders. Dit wordt bijzonder gesmaakt door de gebruikers, in het bijzonder door de private eigenaars.

Sonja Vanblaere: Ik vind het heel fijn dat ik dat hier zo officieel mag horen. Het is voor onze mensen ook zeer fijn geweest om aan deze website te werken. Het is de verdienste van de mensen van communicatie die werkelijk in de schoenen zijn gaan staan van de stakeholders. Ik ben er zelf ook heel trots op. Het is een van de mooiste projecten die we afgelopen jaar gemaakt hebben. Dank u voor het compliment.

Verkiezingen

Memorandum van Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen, ter gelegenheid van de verkiezingen van mei 2019 voor het Vlaams Parlement.

Auteur: Raad van Bestuur Landelijk Vlaanderen; Raad van Bestuur Koepel van Vlaamse Bosgroepen; Raad van Bestuur van het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos; Beleidsgroep Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

In de laatste jaren wordt het privaat beheer van land-, natuur- en bos, als partner in het verwezenlijken van het Vlaams beleid, beter aanvaard en erkend. Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen, samen actief in het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos, zijn daarom vandaag actief betrokken in het overleg met de overheid en met de andere betrokken partners.

In het algemeen zijn private eigenaars betrokken bij het beheer van meer dan 600.000 ha of 60% van de open ruimte in Vlaanderen. Daarvan is 100.000 ha privaat bos, 50.000 ha privaat natuurgebied en 450.000 ha landbouwgrond onder verschillende vormen van gebruik.

Naast natuur- en bosbeheer spelen private eigenaars en beheerders een belangrijke rol bij het adaptatie en mitigatiebeleid in functie van de klimaatwijziging en zijn ze nauw betrokken in de ruimtelijke ordening, het waterbeleid, het landbouwbeleid, de ecosysteemdiensten op hun gronden en in de duurzame instandhouding en validatie van het erfgoed in hun bezit.

Dit zijn stuk voor stuk maatschappelijk gedragen aandachtspunten voor het Vlaamse beleid.

Landelijk Vlaanderen

Landelijk Vlaanderen vzw ijvert voor de bevordering van het ondernemerschap van de private landeigenaar en -beheerder als belangrijke sleutel voor een dynamisch en aantrekkelijk buitengebied in het sterk verstedelijkt Vlaanderen en doet dit aanvullend aan de inzet van de natuurverenigingen en de landbouwers.

Koepel van Vlaamse bosgroepen

De Koepel van Vlaamse Bosgroepen is het overkoepelend overlegplatform voor alle Vlaamse Bosgroepen. De Bosgroepen ondersteunen en begeleiden de private bos- en natuureigenaars bij het beheer en stimuleren samenwerking tussen privé-eigenaars. Samen zorgen zij er mee voor dat het Vlaamse bos duurzaam wordt beheerd en de volgende generaties er in al zijn pracht van kunnen genieten.

Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos (APB-NB) is in 2014 opgericht door de Koepel van Vlaamse Bosgroepen en Landelijk Vlaanderen. Het APB-NB heeft als doel om voor de private beheerders de rol op te nemen van efficiënt en georganiseerd doorgeefluik bij het vormgeven van in hoofdzaak de Europese natuurdoelen. Het APB-NB zorgt voor de informatievoorziening in twee richtingen tussen de overheid en private terreinbeheerders. Het APB-NB voorziet daarin een dienstverlening op maat voor de private terreinbeheerder. Het APB-NB staat verder in voor beleidsontwikkeling, advies, communicatie, onderzoek, begeleiding en voorlichting.

Natuur en Bos

Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen, samen actief in het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos, willen ook in de toekomst maximaal bijdragen aan het realiseren van meer en betere natuur en bos. Ze vragen de toekomstige Vlaamse Regering om daartoe een passend kader te scheppen. ►

Algemene aandachtspunten voor het beleid onder de volgende legislatuur

- Respect voor het eigendomsrecht
- Correcte toepassing van de privacywetgeving op gegevens van private eigenaars, in het bijzonder op het vlak van ontsluiting van beheerplannen
- Een grotere rechtszekerheid en minder complexiteit voor actoren in het buitengebied
- Bevordering van zelfrealisatie
- Een duurzame en volwaardige gelijkberechtiging van de pijler van individuele private eigenaars ten opzichte van andere actoren betrokken in het beheer van het buitengebied, inclusief het georganiseerd zetelen in de relevante adviesraden en bestuursorganen
- Inschakelen van de toekomstige generaties
- Multifunctioneel beheer van bos, natuur, biodiversiteit en erfgoed binnen een gezond economisch kader met aandacht voor niet-vermarktbaar diensten geleverd inzake leefmilieu (o.a. ecosysteemdiensten), gezondheid en erfgoed
- Actievere samenwerking van landbeheerders met de overheid en tussen de beheerders onderling
- Nauwere betrokkenheid bij het beleid met een directe impact op privaat landgebruik, met name natuur, bosbouw, landbouw, milieu, water, ruimtelijke ordening, erfgoed, fiscaliteit...

Thematische aandachtspunten voor het beleid onder de volgende legislatuur

Natuur

- Stimuleer de mogelijkheid voor private eigenaars en beheerders om de door de overheid vooropgestelde natuur- en bosdoelen zelf te realiseren door het actief ondersteunen van het ter beschikking stellen van private gronden voor het realiseren van die doelen. Het verschil tussen de aankoopssom en de vergoeding voor zelfrealisatie is een besparing voor de overheid. In de procedure 'voorkooprecht', waarbij de Vlaamse overheid op voorhand geïdentificeerde gronden prioritair kan aankopen met het oog op het realiseren van beleidsdoelstellingen,

De maatschappelijke betekenis van bos en hout

Bos tempert de klimaatwijziging en is goed voor de volksgezondheid

Bos speelt een belangrijke bijdrage tot klimaatadaptatie- en mitigatie: beperking van hittestress in steden, bescherming tegen bodemerrosie, filteren van fijn stof en andere schadelijke emissies. Bos stockeert de grootste hoeveelheid koolstof per ha: 136,6 ton C/ha, waarvan 60,3 ton C/ha in de bovengrondse biomassa en 96,3 ton C/ha als bodemkoolstof. Na het bos volgen de wetlands met 100 ton C/ha.

Daarnaast heeft een bos ook een belangrijke sociale functie. Een bosbezoek en de nabijheid van bos bevordert namelijk de gezondheid en het welzijn van de mens (voor meer informatie zie Hoofdstuk 4 'Toekomstvisie Bos en Samenleving').

Bos is een 'natuur-kapitaal' en kan de grootste leverancier van hernieuwbare grondstof zijn zonder daarbij in competitie te komen met voedselproductie

Hout vervangt bouwmaterialen geproduceerd op basis van fossiele grondstoffen. In Noordelijke landen is hout het belangrijkste bouw materiaal. In buurlanden, zoals Frankrijk en Nederland, is en wordt zelfs hoogbouw in hout opgetrokken. Waarom ook niet "bouw met hout" in ons land bevorderen. Bosbehoud en bosuitbreiding (voor zover als ruimtelijk verantwoord) zullen er goed bij varen.

Naast hout voor constructie, meubelen en de papierindustrie, ontwikkelt zich een breed gamma van producten op basis van hout: textiel, bioplastiek, chemicaliën, cosmetica, slimme verpakking, ingrediënt in autobanden. Volkswagen onderzoekt dit als effectievere voorziening bij een botsing. Het gebruik van hout resulteert tevens in 27,1% gewichtsvermindering en een "negatieve CO₂ value for life cycle assesment." Ook de Japanse autosector onderzoekt intensief staal ten dele door houtvezels te vervangen.

Bos en biodiversiteit

Bos is het habitat voor vele organismen meer bepaald de soortenrijke bosranden als toevluchtsoord voor de fauna en flora uit open landelijk gebied.

Ook in de bosbestanden wordt de biodiversiteit bevorderd, als zodanig en als basis voor de weerbaarheid van het bos tegen klimaatverstoreningen. Zulke gemengde, biodiverse bossen zijn namelijk weerbaarder en beter bestand tegen de impact van ziekten of klimaatinvloeden. Daartoe wordt de bomensamenstelling gediversifieerd en ook binnen elke boomsoort de genetische diversiteit bevorderd. Dood hout wordt bewaard en open plekken worden aangelegd ter bevordering van de biodiversiteit. Regelmatige dunningen bevorderen de biodiversiteit en de stabiliteit van het bos.

Bosgroepen

De Bosgroepen vormen een belangrijke schakel tussen de overheid en de (kleinere) boseigenaars. De Bosgroepen zijn het onmisbaar instrument om een duurzaam en multifunctioneel bosbeheer tot stand te brengen gezien de grote versnippering van het bosbezit en –beheer in Vlaanderen en de complexe regelgeving waaraan bosbeheer onderworpen is.

Het blijkt intussen bewezen dat het privaat bosbeheer goedkoper en efficiënter de bos- en natuurdoelstellingen, mede dankzij een gerichte doch beperkte subsidiering, kan realiseren dan via een kostelijke aankooppolitiek van de overheid.

De voorbije 30 jaar heeft het Duitse bosbeleid ervoor gezorgd, door degelijke ondersteuning van de bosgroepenwerking, dat 90 % van het Duitse bos in een degelijk beheer is opgenomen. Waarop wachten om de Vlaamse Bosgroepenwerking degelijk te promoten en te ondersteunen?

moet administratief voorzien worden dat de kandidaat-koper haar/zijn voornemen kan aangeven om de beleidsdoelstellingen zelf te willen realiseren.

- Realistische natuurstreefbeelden maken het voor private eigenaars makkelijker om een rol op te nemen binnen het natuurbehoud.

- Het beheer van gronden in eigendom van de overheid (gemeente, provincie, gewest), maar niet door hunzelf uitgevoerd, moet steeds op de markt aangeboden worden en mag niet automatisch toegerekend worden aan een derde naar keuze. Daarbij moet het beheer zoveel mogelijk ontsnipperd worden.

- De voorziene verdere integratie van de bos- en natuurregelgeving afwerken volgens de gemaakte afspraken ('trein 2' van het natuurdecreet) zonder daarbij het belang van bos uit het oog te verliezen.
- Gelijkberechtiging vraagt dat ook private eigenaars toegang kunnen krijgen tot aankoopsubsidies wanneer ze natuur onder type 4 wensen te realiseren zonder dat ze daarbij op voorhand reeds natuur elders onder type 4 natuur moeten beheeren of bezitten.

Bos

- Vandaag worden de bosgroepen in sommige provincies in hun bestaan bedreigd. Ze zijn evenwel een essentieel instrument voor het betrekken van de private eigenaar bij het bosbeleid in Vlaanderen. Hiervoor werden ze door het Vlaams Parlement in het leven geroepen. Het voortbestaan van de bosgroepen en hun werking moet in alle provincies gegarandeerd worden.
- Klimaatwijziging met vitaliteitsverlies en ziekten als gevolg evenals invasieve soorten zijn belangrijke bedreigingen voor het bos in Vlaanderen. Passende maatregelen moeten genomen worden om de ecologische en economische vitaliteit van onze Vlaamse bossen te vrijwaren. Daarbij

moet steeds uitgegaan worden van een aangepast beheer om te komen tot een evenwichtig en duurzaam bos.

- Er is een grotere openheid nodig van het beleid naar het gebruik van niet-inheemse soorten in functie van klimaatresistente bossen.
- Vandaag kan de overheid, op basis van het bosdecreet, nog altijd het beheer van bossen geven aan een natuurvereniging. Dat mag geen automatisme zijn. De bosgroepen zijn het aangewezen instrument om dergelijk beheer uit te voeren. De openbare aanbestedingsprocedures dienen daarbij gerespecteerd te worden.
- Private eigenaars die gronden ter beschikking willen stellen voor bosontwikkeling dienen daarvoor op passende wijze vergoed te worden. Dit is een gevoelige besparing ten opzichte van de aankoop van gronden ter realisatie van de bosuitbreiding die nu de enige mogelijkheid is.
- Houtproductie is een volwaardige economische pijler waarvan bosbouw de basis is. Bosbouw voor houtproductie moet gelijkgesteld worden aan de landbouw inclusief een statuut van bosbouwer naar analogie van het statuut van landbouwer (bv. gebruik van VLIF).
- Toegang voor bosbouwers tot de door de Vlaamse overheid gesubsidieerde weersverzekering, vandaag enkel toegankelijk

voor landbouwers. Bosbouwers ervaren immers dezelfde nefaste gevolgen van extreme weersomstandigheden als landbouwers.

- In de wetgeving betreffende algemene rampen dient droogte toegevoegd te worden.
- Er is nood aan een statutaire vertegenwoordiging van de private sector (private eigenaars en private beheerders) binnen de Regionale Landschappen. Deze moet minstens evenwaardig zijn aan de andere vertegenwoordigde actoren. Op deze wijze kan de werking beter op elkaar afgestemd worden.
- Oprichting van een bosfonds naar analogie van het jachtfonds. De financiering hiervan kan geregeld worden aan de hand van de onroerende voorheffing op bospercelen en ingezet worden voor bosuitbreiding in Vlaanderen.
- Bos/hout heeft een belangrijke functie binnen de circulaire economie. Deze hernieuwbare grondstof moet naar behoren gevalideerd te worden.
- Fiscale stimuli, waaronder een verlaagd successietarief, kunnen bijkomende boscijgen- en beheerders aantrekken. Het terugschroeven van de onder het oorspronkelijke bosbeheerplan bestaande fiscale stimuli is een ernstige bedreiging voor het aanvaarden van natuurbeheer- ►

- plannen door de kleine bosteigenaars.
- Er is nood aan meer aandacht voor bos in het beleid. De visietekst van het Bosforum 'Bos en samenleving', met 11 te realiseren beleidswerpen, kan daarbij inspirerend werken.
- Het ontwikkelen van een langetermijnvisie rond bosgroepen (incl. taakstelling, financiering en aansturing).
- Betaalbare bosarbeid voor optimalisering van ecosysteemdiensten van private bossen (vb. via uitbouw systeem 'Groenjobs').

Ondersteuning private eigenaars en beheerders

- Uitbreiding van de bosgroepen faciliteren en naar behoren financieren. Ze zijn immers het instrument bij uitstek om het duurzaam beheer van de versnipperde Vlaamse bossen te garanderen. Bosgroepen zijn essentieel om het multifunctioneel karakter van onze Vlaamse bossen te ontwikkelen en werken enorm draagvlak verbredend. Het Duitse bosgroepmodel is een mooi voorbeeld van een dergelijke goede werking.
- Het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos ondersteunt tal van actoren in het buitengebied met het oog op het realiseren van natuur- en bosdoelstellingen vastgelegd door de Vlaamse Regering. Vandaag is het APB-NB in het bijzonder actief in het doorvertalen van beleid naar de private eigenaars en beheerders en het overbrengen van bezorgdheden van de private eigenaars en beheerders naar de Vlaamse overheid. Het APB-NB doet dit zo maximaal mogelijk via de bosgroepen.

Een bijkomende ondersteuning van het APB-NB wordt gevraagd. Zo kunnen landbeheerders ingezet worden die de implementatie van verschillende beleidsprioriteiten versnellen en optimaliseren. We denken daarbij onder meer aan: LULUCF, adaptatie en mitigatie, beleidskaders BRV, gebiedsgerichte projecten, RUPs, landinrichting, landschapszorg en de input van landgoederen in het Vlaamse natuur-, bos-, landschap-, toerisme- en recreatiebeleid.

Een dynamisch en aantrekkelijk buitengebied

Landelijk Vlaanderen vzw ijvert, naast de nodige aandacht voor natuur en bos, ook voor de bevordering van andere aspecten van het ondernemerschap van de private landeigenaar en -beheerder.

Algemene aandachtspunten voor het beleid onder de volgende legislatuur

- Behoud van een competitieve, duurzame landbouw
- Dynamisch beheer van en investering in erfgoed, landschappen, hoevegebouwen, en landgoederen
- Actievere samenwerking van landbeheerders met de overheid en tussen de beheerders onderling
- Nauwere betrokkenheid bij het beleid met een directe impact op privaat landgebruik, met name landbouw, milieu, water, ruimtelijke ordening, erfgoed, fiscaliteit...

Thematische aandachtspunten voor het beleid onder de volgende legislatuur

Landbouw

- Behoud van een competitieve, duurzame landbouw
- Activeer de voorziene herziening van de pachtwetgeving met verhoging van de rechtszekerheid van pachter en verpachter en het stimuleren van het verpachten van gronden. Dit komt zeker de jonge landbouwer ten goede. Oneigen

gebruik en de mogelijkheid van de quasi oneindigheid van de pachtrelatie zijn aan te pakken problemen. Aanknopingspunten voor de herijking zijn het gemeenschappelijk voorstel van Landelijk Vlaanderen en Boerenbond, de voorstellen die nu op de politieke tafel liggen in Wallonië, regels in de Nederlandse pachtregeling, differentiaties volgens ruimtelijke beleidsdoelen, transparantie en een hedendaagse formulering van de tekst.

- In uitvoering van de Europese Bosstrategie vragen wij Vlaanderen ten volle gebruik te maken van de mogelijkheden die het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) biedt om de economische bosbouw te subsidiëren. Vlaanderen dient hier, in zijn GLB-subsidies, de nodige aandacht aan te geven.
- Gelijkberechtigd landbouw en private beheerders bij de ontwikkeling en het gebruik van beheerinstrumenten (beheerovereenkomsten, rechten langs waterlopen, jacht...)

Handhaving

- Er is nood aan een herwaardering en een promotie van de bijzondere veldwachter in het kader van de handhaving. Daarbij dient het statuut aangepast te worden aan de noden en de evoluties op het terrein.

Ruimtelijke ordening en ruimtelijke processen

- Bij de uitvoering van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen voor de open ruimte (beleidskader, instrumentendecreet) dient het eigendomsrecht gerespecteerd te worden.
- Private eigenaars wensen structureel of statutair betrokken te worden bij gebiedsontwikkelingen in de open ruimte zowel planologisch (RUP's) als projectmatig en dit evenwaardig met andere betrokken actoren en dit ook in de maatschappelijke beslissingsorganen.

Erfgoed

- Landelijk Vlaanderen sluit zich aan bij de beleidsmemoranda van de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en van Historische Woonsteden.

- Dynamisch beheer van en investering in erfgoed, landschappen, hoevegebouwen, en landgoederen.
- Landelijk Vlaanderen vraagt om de fiscaliteit erfgoed aan te vullen met een degelijke regeling voor de successierechten mits herinvestering.
- Er is nood aan coherentie op het vlak van erfgoed-inventarisatie op (inter-) gemeentelijk, provinciaal en Vlaams niveau.
- In geval van handhaving moeten de termijnen waarbinnen de herstelmaatregelen dienen uitgevoerd te worden proportioneel en uitvoerbaar zijn. Ze leiden immers tot grote (soms oneindige) boetes.
- Administratieve en juridische procedures moeten op elkaar afgestemd worden.
- Toenemend belang van landschappelijk erfgoed bij de private beheerder in relatie tot de beschikbare instrumenten.

Landgoedconcept

- Er zijn reeds vele stappen gezet in de verschillende regelgevingen die samen een deel van het landgoedconcept realiseren:
 - CH-gebied (inkleuring als cultuurhistorisch gebied op (G)RUP-kaarten): we vragen dat niet enkel de woonkern, maar het relevante gedeelte van het domein op deze wijze ingekleurd wordt.
 - Het geïntegreerde beheerplan natuur-erfgoed met een visie op 24 jaar wordt positief ervaren.
 - Instrumenten bij bescherming worden positief ervaren.
- Er is nood om hiervan een structureel en coherent geheel te maken: via een "erfgoedrichtplan landgoed" (te ontwikkelen) zou hier een oplossing kunnen bieden en voor een juridische erkenning van het landgoedconcept zorgen.
- Er is ook nood aan instrumenten voor landgoederen die niet beschermd zijn.

Governance

- Landelijk Vlaanderen vraagt een grotere transparantie met traceerbaarheid van wijzigingen in overheidsdocumenten.
- De deontologische code van de Vlaamse Overheid stelt dat: "persoonlijke voorkeuren en overtuigingen of uw engagement in een vereniging mogen geen weerslag hebben op de objectiviteit waarmee u uw taken uitoefent". We vragen daarom dat bestuursfuncties (in alle mogelijke vormen van organisaties) van personeelsleden van de Vlaamse overheid openbaar worden gemaakt.

1. Vlaams Klimaatsbeleidsplan 2021-30, https://www.lne.be/sites/default/files/atoms/files/VoorontwerpVlaamsKlimaatbeleidsplan2021-2030_VR20180720.pdf
 2. Zie hoofdstuk 4: <http://www.bosforum.be/publicatie-toekomstvisie-bos-en-samenleving/>
 3. https://efi.int/sites/default/files/files/publication-bank/2018/efi_fstp_5_summary_2017.pdf
 4. Wood Materials - suitable for structural automotive applications. door Dr. Fabian Fischer, Dr. Thomas Grobe. (11.10.2018)
 5. Pagina 68 https://pureportal.inbo.be/portal/files/5262876/VanHerzele_Aarts_2013_PolicySci.pdf; pagina 19 https://purews.inbo.be/ws/files/702016/VanGossum_2012_EvaluatieInstrumentenmixNatuurbeleidLandbouwgebied.pdf
 6. Beleidsevaluatie instrument bosgroepen (2013), Agentschap voor Natuur en Bos
 7. Charles Allegrini, Bulletin Société Forestière de Franche-Comté n° 485 Septembre 2017

Bos

Uitbetaling subsidies (her)bebossing

© Pealav - Mahad Gada

Auteur: Ute De Meyer, Projectcoördinator Particulier Bosbeheer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Bron: Natuur en Bos van de Vlaamse overheid

Begin december gaf het Natuur en Bos van de Vlaamse overheid (n.v.d.r. tot voor kort sprak men van het Agentschap voor Natuur en Bos of korweg ANB) een stand van zaken aangaande de uitbetaling van de verschillende subsidies. Verheugd als we waren, luisterden we met een aandachtig, maar kritisch oor naar hun verhaal.

Het vorige nummer van de Landeigenaar gaf een overzicht over de verschillende financieringsmogelijkheden van (her)bebossing en de aanplant van bomen. In dit nummer gaan we verder in op de uitbetaling van de subsidiedossiers, aangezien onze leden en de bosgroepen regelmatig geconfronteerd worden met een vertraging.

Natuur en Bos is zich bewust van deze problematiek. Daarom vond er in het voorjaar van 2018 een eerste uiteenzetting over de stand van zaken plaats. Begin september 2018 nam Natuur en Bos, op eigen initiatief, terug contact op met het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos om de nieuwe – beloftevolle – situatie toe te lichten. In dit artikel geven we een overzicht van de situatie van de subsidiedossiers in december 2018 (van private eigenaren, terreinbeherende verenigingen, openbare besturen...), zoals gepresenteerd door Natuur en Bos.

Subsidiecijfers in het kader van de nieuwe natuurbeheerplannen

Goedgekeurde natuurbeheerplannen

Uit de gegevens van Natuur en Bos blijkt dat er in 2018 in totaal 1.151,55 ha oppervlakte natuurbeheerplannen werd goedgekeurd (zie tabel 1). Hiervan bestaat het grootste deel, namelijk 85 % uit een natuurbeheerplan (NBP) type 2.

Tabel 1: Goedgekeurd NBP per type in 2018

NBP-type	Opp. (ha)
Type 2	986,96
Type 2 + 3	86,56
Type 2 + 4	65,57
Type 3	12,46
Type 3 + 4	0,00
Totaal	1.151,55

Tabel 2 toont aan dat 53 % van de subsidies gaat naar de opmaak van het beheerplan. Ook de basissubsidie (voor het beheer) vormt een groot deel van de uitgave. Bijna 6 % van de reeds goedgekeurde subsidies gaat naar toegankelijkheid.

Tabel 2: Overzicht goedgekeurde subsidies natuurbeheerplannen

Soort subsidie	Excl. Index
Opmaak beheerplan	€ 143.128,22
Basissubsidie (voor beheer)	€ 106.505,25
Bosomvorming	€ 536,45
Soorten	€ 330,49
Opvolging indicatoren	€ 1.073,31
Onbeheerde climaxvegetaties	€ 0,00
Toegankelijkheid	€ 15.714,44
Totaal	€ 267.288,16

Eenmalige subsidies

Naast de subsidies voor de goedgekeurde natuurbeheerplannen, zijn er de eenmalige subsidies. Tot december 2018 werden er eenmalige subsidies verleent aan 65 Projectsubsidies Natuur. Voor de Projectsubsidies Openstelling van terreinen gaat het om 6 projecten. Daarnaast is het ook mogelijk om subsidies te krijgen om een grond aan te kopen met enerzijds het oog op erkenning als natuurreserveaat. Hiervoor moet men reeds in het bezit zijn van type 4. Dit instrument is sinds kort beschikbaar voor private eigenaren. Binnen enkele jaren zal dit goedgekeurd zijn voor private beheerders. Anderzijds voor een aankoopsubsidies met het oog op bebossing van de grond, waarvoor actueel 8 projecten ingediend zijn.

Subsidiecijfers in het kader van bebossing en herbebossing

Tabel 3 geeft een compleet overzicht van de verschillende bebossing- en herbebossingdossiers. Bij Natuur en Bos wordt er intern een onderscheid gemaakt tussen de periode voor 2015 en erna vanwege het nieuwe besluit van de Vlaamse Regering betreffende het verlenen van subsidies voor bebossing en herbebossing.

Daarbij is een onderverdeling gemaakt enerzijds in eerste en tweede schijven van de subsidies die uitbetaald worden, en anderzijds de status van de dossiers. In totaal werd er € 648.663,24 uitbetaald aan subsidies voor bebossing en herbebossing, waarvan 51,3 % aan tweede schijf en 48,7 % aan eerste schijf.

Tabel 3: Stand van zaken uitbetaling subsidies bebossing en herbebossing

	Tot en met 2015		Na 2015
	1 ^{ste} schijf	2 ^{de} schijf	1 ^{ste} schijf
Aantal dossiers uitbetaald	71	174	28
Aantal dossiers afgesloten	20	2	
Aantal dossiers laatste herinnering verstuurd	18		
Aantal dossiers met terreincontrole ongunstig of termijn lopende	8	30	
Aantal dossiers opgevraagd ter controle		10	
Aantal dossiers voor 2019: in aanmerking voor controle uitbetaling 2de schijf		14	
Totaal	117	230	

Bij de nieuwe eerste indienperiode in 2018 werden er 22 dossiers goedgekeurd. Hiervan zijn er 5 dossiers voor bebossing en 17 voor herbebossing. Samen gaat het over een subsidiebedrag van € 136.345. Voor de tweede oproep heeft ANB reeds 5 aanvragen voor bebossing en 9 voor herbebossing ontvangen. ►

Overige subsidiecijfers

Overgang oude natuurregeling

Alle subsidies voor openstelling volgens de oude regeling zijn uitbetaald voor het jaar 2016 en 2017. Voor het jaar 2018 is Natuur en Bos momenteel met de uitbetaling bezig. Dit is ook het geval voor de subsidie met betrekking tot ecologische bosfunctie volgens de oude regeling.

Bebossing van landbouwgrond

Het eerste Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO I) liep van 2000 tot 2006. De jaarlijkse subsidies inkomenscompensatie die hiervoor worden aangevraagd, worden steeds uitbetaald in het 'jaar +1'. Om het met een voorbeeld te illustreren: indien u een aanvraag hebt gedaan in 2015, is dit uitbetaald geweest in het jaar 2016 (2015 + 1). Zo heeft Natuur en Bos het jaar 2017 uitbetaald en zullen de brieven voor 2018 en 2019 samen verstuurd worden.

Het tweede Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO II) liep van 2007 tot 2013. Ook hier is 2016 uitbetaald voor de inkomenscompensatie, maar Natuur en Bos wacht – op het moment van schrijven van dit artikel – op de berekeningen van het Agentschap van Landbouw en Visserij voor de verdere uitbetaling. Voor de tweede schijfbetalingen van de aanplantsubsidie waarvoor de termijn na de eerste schijf betaling is verlopen, zijn de controles uitgevoerd en worden ze momenteel verwerkt.

Aandachtspunten

Enkele punten waar Natuur en Bos de aandacht op richtte, was eerst en vooral de datum van aanplant. Zo vraagt Natuur en Bos om – indien mogelijk – het dossier in te dienen voor 1 mei (eerste indienperiode). Uit ervaring blijkt dat dit niet gemakkelijk is aangezien er in maart dan reeds een planning opgesteld moet worden. Daarentegen, zij die indienen voor 1 september (tweede indienperiode) worden geconfronteerd met de moeilijkheid dat er pas

aangeplant mag worden na goedkeuring van de aanvraag. Als het plantgoed pas besteld wordt na deze goedkeuring is de beschikbaarheid vaak problematisch. Daarom vraagt Natuur en Bos om pas aan te planten in het begin van het eerstvolgende plantseizoen na goedkeuring.

Ten tweede, blijkt voor Natuur en Bos het plan voor aanplant niet altijd even duidelijk te zijn. Voor het aanplanten in kloempen (pleksgewijze aanplantingen van een kleine groep bomen die zeer dicht opeen geplant worden) is het voor Natuur en Bos van belang dat er duidelijk gecommuniceerd wordt waar de bomen zijn aangeplant en waar er sprake is van een natuurlijke verjonging. Dit vergemakkelijkt de aanvaarding van kloempen voor subsidies, zo stelt Natuur en Bos.

Tot slot, wil Natuur en Bos bekijken of een betere communicatie over de geplande werken mogelijk is.

Nu zijn er soms werken gepland vlak na een terreincontrole. Het dossier loopt dan onnodig vertraging op omdat er een ongunstig advies is, terwijl er al voorzien was om hieraan te verhelpen.

Uit deze opgelijste aandachtspunten kunnen we concluderen dat er een noodzaak is aan betere communicatie. Een eerste stap in de goede richting zijn de bilaterale overleggen met de verschillende bosgroepen die gepland zijn in 2019. Dit biedt de mogelijkheid om openstaande dossiers te bekijken en eventueel tot richtlijnen en afspraken te komen m.b.t. indiendata, kloempen, aanplant plan...

We appreciëren ten sterkste de pro-actieve aanpak van Natuur en Bos om ons op de hoogte te houden m.b.t. hun inhaalperiode bij de uitbetaling van de subsidies. Zulke goede communicatie is namelijk van vitaal belang om een goede relatie uit te bouwen en voor de verdere samenwerking in de toekomst. We zijn alvast verheugd met de reeds goed gemaakte vorderingen!

Belangrijk! Indien u met een laattijdige uitbetaling zit, maar niet via een bosgroep werkt, kan u contact opnemen met ons.

© Landgoed Vilsteren

Landgoed in de kijker

Landgoederen in Nederland en de transitie naar natuurinclusieve landbouw: de casus landgoed Vilsteren

Auteur: Steven Heyde, WING, Hogeschool Gent

Inmiddels is er al een breed arsenaal van initiatieven te vinden op private landgoederen in Nederland op het vlak van de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. In het kader van het Soil4U project (<http://www.soil4u.nl/>) zijn de landgoederen Vilsteren, Bingerden en Grootstal samen met hun pachters momenteel op zoek naar antwoorden op diezelfde vragen. Deze bijdrage ontsluit een aantal inzichten van die zoektocht op het landgoed Vilsteren. Het artikel geeft een korte introductie tot het thema in een Nederlandse context. De tekst is ten dele gebaseerd op een interview met Liesbeth Cremers (mede-eigenaar landgoed Vilsteren) in het kader van een onderzoeksstage naar de verduurzaming van de landbouw op landgoederen in Nederland.

Landgoederen in Nederland

Nederland onderscheidt zich door een traditie van kleinschalige landgoederen. Waar in noordelijk Europa (bv. Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Zweden en delen van Duitsland) vele landgoederen oppervlakten hebben van 2.000, 5.000, 10.000 en 20.000 ha, zijn landgoederen in Nederland gemiddeld genomen veel kleiner (50, 100, 200 tot 500 ha zijn courant). In Nederland vertaalt die kleinschaligheid zich in een fijnmazig lappendeken van bos, natuur, ►

© Landgoed Vilsteren

akkerlanden, weilanden en bomenrijen. In andere delen van Europa (bv. Ierland, Frankrijk en Vlaanderen) zijn de eigendommen dan weer stelselmatig opgesplitst onder verschillende erfgenamen en/of eigenaren, met alle gevolgen van dien, bijvoorbeeld dat de economische dragers uit een ruimer landgoed, nodig voor het behoud van het natuurlijk en cultureel patrimonium, verloren zijn gegaan.

Onder invloed van de natuurschoonwet – een fiscale regeling om bij vererving landgoederen bij elkaar te houden – beschikken vele landgoederen in Nederland nog steeds over een ruimer areaal van landbouwgronden. Bovendien liggen de gemiddelde pacht prijzen in Nederland een stuk hoger dan bij ons.

Een hectare landbouwgrond in reguliere pacht bracht in 2016 gemiddeld € 790 op voor Nederland tegenover gemiddeld € 290 in België.

Zelfs op een beperkte schaal vormt landbouw dus nog steeds een belangrijke inkomstenbron. Toch is landbouw meer dan enkel een economische drager om een landgoed in stand te kunnen houden. In Nederland nemen heel wat private landgoederen het voortouw in de zoektocht naar een landbouw met een hernieuwd evenwicht tussen ecologie en economie.

Landgoed Sevenaer was in de jaren 60 al een vroege voorloper op vlak van natuurinclusieve landbouw, in een tijd waar er maatschappelijk hierover nog geen enkel besef bestond. De pachters op landgoed Twickel krijgen een financiële compensatie voor productieverlies door perceelsrandbegroeiingen. Landgoed Mariënwaerd heeft een gediversifieerde productieketen ontwikkeld rond natuurinclusieve landbouw. De landgoederen Olmenhorst en Hemmen werken met een systeem van 'adoptieboomgaarden'. Op het landgoed Wilhelminapark kwam recent een van de meest innovatieve en succesvolle concepten tot stand: het herenboerenconcept. Landgoed Welna ontwikkelde recent een businesscase

rond voedselbossen, waarbij natuurlijke bossystemen als inspiratiebron dienen voor natuurinclusieve voedselproductie.

Het zijn slechts enkele voorbeelden uit een breed arsenaal van initiatieven die op private landgoederen in Nederland gaande zijn. De combinatie van een maatschappelijk plichtsbesef en een ondernemersmentaliteit onder Nederlandse landgoedeigenaren ligt hier aan de basis. Dit artikel schetst een aantal inzichten die voortkomen uit de zoektocht naar een natuurinclusieve landbouw op het landgoed Vilsteren. Het SOIL4U-project kwam tot stand door een samenwerking van drie landgoedeigenaren en werd o.a. door de provinciale overheden medegefinancierd. In dit project slaan de landgoederen Vilsteren, Bingerden en Grootstal de handen in elkaar met onderzoek, experts, procesbegeleiders en overheidsinstanties.

Landgoed Vilsteren

Met ca. 1.050 ha behoort landgoed Vilsteren tot de grotere landgoederen van Nederland. De kern van het landgoed bestaat uit een historisch landhuis (begin 20ste eeuw), historische bijgebouwen, een historisch park en het dorp Vilsteren dat zich volledig binnen de eigendom van het landgoed bevindt (een unieke situatie voor Nederland). Het ruimere landgoed omvat 458 ha bos en 70 ha natuurterreinen. 406 ha is in landbouwgebruik en verpacht aan 9 veeteeltbedrijven en 1 akkerbouwbedrijf. Het landgoed vormt grotendeels een aaneengesloten geheel. Het is gelegen in de provincie Overijssel en wordt in het noorden begrensd door de rivier Vecht. Dat alles maakt landgoed Vilsteren tot een boeiend en veelzijdig geheel dat verschillende tijdslagen omvat en een breed scala van maatschappelijke waarden vertegenwoordigt (duurzame voedselproductie, educatie (landgoedcentrum), erfgoedzorg, natuurbehoud, enz.).

Om het landgoed in zijn eenheid te behouden, werd het in 1967 in een vennootschap ondergebracht. De verschillende erfgenamen zijn aandeelhouder van de vennootschap. Voor de erfgenamen staat het behoud van het landgoed op de lange termijn op de eerste plaats. De aandeelhouders krijgen net genoeg dividend om hun vennootschapsbelastingen te compenseren. Financieel rendement is niet de hoofddoelstelling. Liesbeth Cremers verwoordde het als volgt: *"Mijn inzet voor landgoed Vilsteren is puur idealisme; de aandelen leveren niet*

of nauwelijks wat op. Als ik een luxeleven-tje zou willen leiden, kon ik de boel beter verkopen. Maar ik voel me erg verbonden met dit landgoed en zet me er voor in om het te behouden voor volgende generaties.²

Bovendien is de terreinbeherende organisatie 'Landschap Overijssel' ook mede-aandeelhouder geworden van het landgoed Vilsteren, waardoor zij hun expertise inzake kwalitatief natuurbeheer in toekomstige ontwikkelingen op het landgoed Vilsteren kunnen inbrengen³.

Het landgoed is, zoals vele voorbeelden in Nederland, grotendeels zelfbedruipend. Inkomsten worden gegenereerd uit de landbouwpacht, de erfpacht van een gasverdeelstation, de erfpacht van gebouwen, de verhuur van woningen, de houtverkoop, een natuurkampeerterrein en subsidies.⁴

Dat zorgt voor een gediversifieerd businessmodel waarbij het landgoed niet langer afhankelijk is van één inkomstenbron.

Het is de meest robuuste en veerkrachtige formule voor het behoud van landgoederen op de lange termijn over verschillende generaties heen. Bovendien ziet het landgoed Vilsteren voor zichzelf een rol weggelegd als broedplek voor innovatie op het vlak van natuurinclusieve landbouw. Landgoederen hebben van oudsher vaak een duurzame band tussen eigenaar en pachter. Door hun traditie van integraal beheer zijn ze goed geplaatst om deze transitie aan te sturen.

Om de transitie naar een natuurinclusieve landbouw in te zetten werden er reeds heel wat maatregelen genomen op het landgoed Vilsteren. Er werd een eigen merk ontwikkeld: 'landgoed Vilsteren: eerlijk en heerlijk', waardoor agrarische ondernemers hun kwaliteitsproducten onder bepaalde voorwaarden kunnen afzetten tegen een eerlijke prijs. Er wordt geëxperimenteerd met bokashi, een fermentatietechniek waarbij reststromen uit natuur- en bosbeheer ingezet kunnen worden om de bodemvruchtbaarheid in een versneld tempo te verbeteren. Sinds 2018 wordt er elke maand een boerenmarkt georganiseerd op het landgoed Vilsteren. Recent werden er ook plannen gemaakt voor de realisatie van agroforestry (combinatie teelten van akkerbouw of veeteelt met houtige gewassen), voederhagen en de aanleg van een voedselbos. In dit artikel

focussen we op de zoektocht naar nieuwe samenwerkingsvormen en het realiseren van een cultuuromslag.

Samenwerken op basis van kwaliteitsafspraken

Het besef groeit dat de gangbare landbouw zich op een doodlopend spoor begeeft. Eenzijdig grondgebruik en de toenemende input van kunstmest en pesticiden zorgen ervoor dat de bodemkwaliteit in een neerwaartse spiraal terechtkomt. Een gezonde bodem met een hoog gehalte aan organische stof is veerkrachtig, klimaat-bufferend, hoog-productief, verbetert de biodiversiteit en zorgt voor gezond voedsel. Het belang van een bodem rijk aan organisch materiaal en bodemleven werd bevestigd in wetenschappelijk onderzoek waarbij de gangbare landbouw en organische landbouw werden vergeleken over een periode van 13 jaar. Na 10-13 jaar werden er gelijkaardige productiewaarden gemeten bij de organische

landbouw als bij de gangbare landbouw.⁵ Door de bodemkwaliteit te verbeteren, krijgen landbouwgewassen meer (micro) nutriënten vanuit de bodem aangeleverd, zijn de gewassen minder ziektegevoelig en minder afhankelijk van optimale klimaatomstandigheden.

De transitie naar natuurinclusieve landbouw vraagt dus om een visie op de lange termijn.

Een belangrijke rol is weggelegd in het pachtcontract waarin de samenwerking tussen eigenaar en pachter gereguleerd wordt.

Nederland kent twee verschillende pachtvormen: de reguliere pacht en de liberale pacht. Reguliere pacht heeft het voordeel dat het garanties biedt op langjarig gebruik, maar er kunnen geen voorwaarden gekoppeld worden aan het gebruik, waardoor de landgoedeigenaar hier nagenoeg geen invloed op kan uitoefenen. Liberale

pachtcontracten bieden wel ruimte voor kwaliteitsafspraken, maar kunnen enkel afgesloten worden op de korte termijn. Het gevolg daarvan is dat de pachter geen zekerheid heeft op het gebruik van de grond op de lange termijn, wat bijvoorbeeld niet uitnodigt tot het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid.

Een van de mogelijke oplossingen, die voortkomt uit het onderzoek van het SOIL4U-project, is een aangepast liberaal pachtcontract met ruimte voor kwaliteitsafspraken (richting natuurinclusieve landbouw) en voldoende zicht op continuïteit en flexibiliteit voor de pachters. Kwaliteitsafspraken kunnen gaan over zorg voor bodem, natuur en biodiversiteit, zorg voor het dier, rekening houden met de wensen uit de maatschappij, passend binnen het landgoed, en toewerken naar een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering (circulair, energiezuinig en klimaatvriendelijk). Om dat te realiseren moeten agrarische ondernemers voldoende flexibiliteit krijgen om zelf na te gaan hoe hij/zij dit kan inpassen in zijn/haar eigen bedrijfsvoering. Met de vernieuwde liberale pachtcontracten krijgen de boeren langjarige zekerheid voor het gebruik van de grond.

'Ik voel me weer boer worden'

Tot slot benadrukt Liesbeth Cremers in het interview dat de transitie naar natuurinclusieve landbouw verder gaat dan enkel de omschakeling naar een andere bedrijfsvoering. Minstens even belangrijk is dat het gaat over een cultuuromslag, een andere manier van denken over landbouw. Landbouwers worden doorgaans overspoeld met allerlei gegevens door zogenaamde 'erfbetreders' over allerlei producten en diensten. Wat kunnen ze nog geloven van de veelheid en de soms tegenstrijdige informatie waarmee ze overspoeld worden?

 Niet te onderschatten is overigens de impact van sociale normen en waarden over wat landbouw zou moeten zijn.

Wie de transitie maakt naar natuurinclusieve landbouw riskeert het om zichzelf in een sociaal isolement te plaatsen. *"Waarom moet je zo apart doen? Waarom blijven je koeien zo lang buiten staan? Dat is toch helemaal niet goed voor ze?"*

Om aan te tonen dat het ook anders kan, voorzag landgoed Vilsteren eerder al in een busreis voor de actieve landbouwers op het landgoed. Partners en andere nauw be-

trokkenen konden ook mee, om het sociaal draagvlak te vergroten. De busreis bracht hen op landbouwbedrijven waar natuurinclusieve landbouw gerealiseerd werd. Doel was om de effecten op het terrein te kunnen zien en ervaringen uit te wisselen. De reactie van landbouwers die deelnamen aan de excursie spreekt boekdelen. *"Dat is mooi werk; kijken naar het vee. Niet enkel cijfers achter een bureau. Ik voel me weer boer worden."* Maar ook: *"Dit is voor mij nog onbereikbaar ver"* en *"wat een rommelig erf."*

Een volgende stap bestond erin om een beroep te doen op externe landbouwexperts, die data en ervaring hebben over verschillende ontwikkelingsmogelijkheden, en die het onderwerp kunnen bekijken vanuit het perspectief en de praktische realiteit van landbouwers, met als doel de kloof tussen algemene duurzaamheidsdoelstellingen en de 'boeren-werkvloer' te overbruggen. Frank Verhoeven (Boerenverstand) en Merel Hondebrink (Louis Bolk Instituut) hebben zogenaamde 'keukentafelgesprekken' gevoerd met de pachters om dit te vertalen naar de bedrijfsvoering van individuele landbouwers. Dat heeft tot nieuwe inzichten en concrete maatregelen geleid, bijvoorbeeld het gebruik maken van uitzonderingsmaatregelen om mest bovengronds uit te rijden.

Bovenstaande voorbeelden illustreren hoe landgoederen kunnen bijdragen aan de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Hieruit blijkt dat de transitie vraagt om een totaalaanpak. Enkel door een combinatie van een participatieve procesaanpak, de bereidwilligheid om te denken op de lange termijn, een passende beleidsmatige context en aandacht voor de economische rendabiliteit van een landbouwbedrijf, zal de transitie kans van slagen hebben. De kracht zit hem in het denken vanuit de landbouwers en hun ambities. Ze moeten als ondernemer zelf een keuze kunnen maken om zich in iets te verdiepen en daarin gesteund worden. Het SOIL4U-project is momenteel nog lopende. Geïnteresseerden kunnen zich via de website (www.soil4u.nl) inschrijven op het lerend netwerk om op de hoogte te blijven van vorderingen en komende activiteiten.

1. Gemiddelde pachtprizen voor het jaar 2016. Bron: Eurostat, EU DG-Agri.
2. Cremers, Liesbeth (2011) <https://mijn-vecht-mijn-verhaal.mijnstadmijsdorp.nl/verhalen/liesbeth-cremers-landgoed-vilsteren>, geraadpleegd op 3 januari 2019.
3. Hans Kamerbeek, Ondernemen met natuur: tips voor grondeigenaren (Utrecht: Uitgeverij Matrijs, 2015).
4. Hans Kamerbeek, Waardevol groen (Utrecht: InnovatieNetwerk, 2012).
5. Schrama et al., 2018, Crop yield gap and stability in organic and conventional farming systems, Agriculture, Ecosystems & Environment, pg. 123-130.
6. Initiatiegroep Soil4U, (2018), 2e Voortgangsrapportage: Soil4u fase 2 (Onuitgegeven rapport).

Bos

Een blik op de houtmarkt

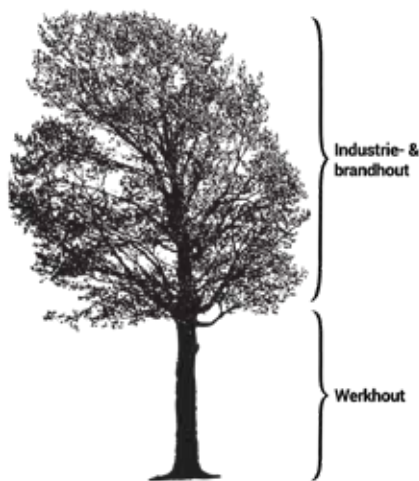
Auteur: Bosgroep Oost-Vlaanderen

“De economische functie van het bos bestaat in de voortbrenging van hout en van bosproducten andere dan hout, waarvan de winning het voortbestaan van het bos niet bedreigt.” Deze omschrijving kunnen we terugvinden in het bosdecreet. Dat een bos hout oplevert, is voor de meeste mensen meer dan logisch. Maar wat gebeurt er precies na de houtverkoop? Hieronder schetsen we kort hoe bomen uit het bos verwerkt worden tot alledaagse producten.

De klassieke indeling: zaaghout, vezelhout en brandhout

Illustratie klassieke indeling: De klassieke houtindeling: werkhout, industriehout en brandhout.

Om verspilling tegen te gaan, wordt eerst en vooral zoveel mogelijk biomassa van de boom gebruikt. Tenzij er om ecologische redenen een groot deel van het hout in het bos dient achter te blijven.

De klassieke indeling gebeurt op vlak van de toepassing en maakt een onderscheid tussen zaaghout en vezel- of brandhout.

Stammen met een omtrek van meer dan 70 cm worden meestal verwerkt tot zaaghout. Binnen deze ruime categorie zijn er nog grote verschillen qua toepassingen op basis van kwaliteit en houtsoort. De beste stukken en zeldzame soorten worden tegen hoge prijzen verkocht om verwerkt te worden als fineerhout. Hierbij wordt het hout in zeer dunne velletjes gesneden die vervolgens gekleefd worden op bijvoorbeeld spaan- of multiplexplaten. Op die manier kan er maximaal gebruik gemaakt worden van de uitzonderlijke kwaliteit van het stuk fineerhout. Zaaghout van gemiddelde kwaliteit wordt verwerkt tot allerlei planken en balken die in veel gevallen verder verwerkt worden tot constructiehout. Dunnere stammen of stammen met veel levende takken of andere ernstige gebreken worden dan weer vaak in bulk verzaagd tot verpakkingshout zoals paletten of houten kratten.

De term vezelhout wordt gebruikt voor het minder kwaliteitsvolle dunnere hout. Het bestaat uit de kleinere houtsortimenten (soms zelfs tot 10 cm diameter) die vaak afkomstig zijn van vroege dunningen of kroonhout. De twee voornaamste toepassingen voor dergelijk vezelhout zijn: pulphout voor de papierindustrie en houtspanen of –vezels voor de OSB- of spaanplatenindustrie.

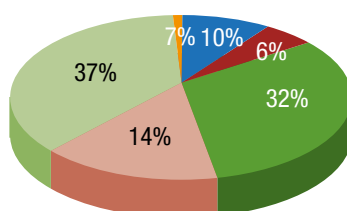
Onder **brandhout** verstaan we zowel de klassieke houtblokken als de houtsnippers voor biomassacentrales en de pelletbranche. Sinds de opkomst van andere verwarmingssystemen en pelletverbranding zien we een achteruitgang in de klassieke brandhoutverwerking. Daarnaast worden tegenwoordig ook de betere stammen tot brandhout verwerkt aangezien die industrieel gemakkelijker te verwerken zijn en kopers graag identieke houtblokken hebben die mooi en goed te stapelen zijn. De pelletbranche daarentegen is sterk aan het groeien. Het is een proper en gemakkelijk te verhandelen product dat geproduceerd kan worden uit alle houtsoorten en -vormen. Heel wat oude steenkoolcentrales zijn in overgang naar de verbranding van biomassa of pellets, wat de afzetmarkt sterk vergroot. Maar ook het ►

particuliere pelletgebruik gaat nog steeds in stijgende lijn. Tenslotte is er ook een beperkte branche voor dunne rechte stammetjes die als paalhout kunnen dienen.

Op naar een nieuwe indeling?

De klassieke opdeling wordt steeds meer door elkaar gegooid. Tegenwoordig is het vooral de prijs die hout kan opleveren die bepaalt welk product er met het hout vervaardigd wordt. De grote vraag van biomassacentrales kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat ook dikkere bomen integraal verchipt worden om als brandstof te dienen. Ook de hoge prijs van kwalitatieve houtkrullen voor de paardenbranche kan aanleiding geven tot het verwerken van zaaghout tot ordinaire houtkrullen. Zo zie je maar dat we de strikte opdeling zelden nog kunnen volgen. Het eco2eco project waaraan de Oost-Vlaamse bosgroepen deelnemen probeert hout toch de hoogwaardigste toepassing te geven door via het cascaderingsprincipe te werken. Door elk stuk naar zijn waarde te gebruiken kunnen bossen duurzamer hout leveren.

- Fineerhout
- Zaaghout
- Verpakkingshout
- Papier & karton
- Plaatmateriaal
- Overig

Grafiek 1: Samenstelling van de gemiddelde Vlaamse oogst per houtsortiment.

Bron: Oldenburger, J., Van der Heyden, D., Voncken, F. & De Somville Bert (2017). Eco2eco werkpakket 3 – Vraag en aanbod op de houtmarkt in Nederland en Vlaanderen.

De houtmarkt is voor de verkoper altijd een beetje geheimzinnig. Door de trendgevoeligheid, de grote export naar het buitenland en het gebruik van grote leveringscontracten die sommige exploitanten lopende hebben, is het meestal niet echt duidelijk wat er nu precies gebeurt met de verkochte stammen. Eigenlijk kunnen we stellen dat er drie grote stromingen zijn op basis van de houtsoort: het naaldhout, het loofhout en de populierenbranche met elk hun gespecialiseerde kopers. Uiteraard gaan niet alle houtkopers zich specialiseren en zijn er daarnaast ook nog gemengde loten.

Naaldhout wordt in de meeste gevallen machinaal geoogst met een harvester. Tenzij de harvesterpilot specifiek de opdracht kreeg één sortiment te zagen, maakt hij reeds de indeling tussen zaaghout en vezelhout. Concreet wordt de boom onderaan vastgenomen om vervolgens in enkele ogenblikken op basis van diameter, rechtheid en kwaliteit te beslissen op welke lengte de machine zaagt. De stamdelen worden tijdens dit proces al grotendeels volgens sortiment gelegd. Het zijn de chauffeurs van de uitrijwagens die later gesorteerd gaan ophalen en stapelen. Zo kun je langs een bosweg vaak twee stapels hout zien liggen. Eén stapel met dunne en/of kromme stukken hout die tot vezels voor de plaatindustrie verwerkt worden en een stapel met kwalitatief hout die naar de zagerij gaat. Tegenwoordig wordt in bosrijke gebieden ook het kroonhout van naaldbomen steeds vaker verzameld en versnipperd om te dienen als biomassa. Iets wat in Oost-Vlaanderen minder voorkomt.

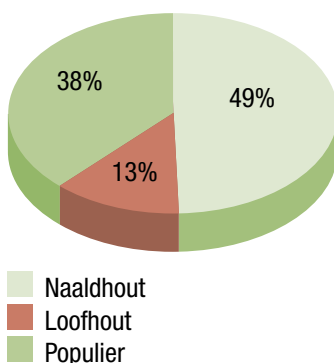

Nadat de harvesterpiloot een onderscheid gemaakt heeft tussen zaaghout en vezelhout, kunnen uitrijwagens het hout gesorteerd ophalen en stapelen.

Loofhout wordt meestal met een motorzaag geveld, ondersteund door bosbouwkransen en bosbouwtractoren. De uitzonderlijke goede stammen worden soms apart gelegd om als enkele stukken aan de weg of op een gespecialiseerde veiling verkocht te worden. De prijs kan hier in sommige gevallen oplopen tot € 400 - € 1500 per stam! De meeste stammen worden als zaaghout verkocht. Het kroonhout wordt vaak versnipperd voor biomassa of wordt onderhands verkocht als brandhout dat nog ter plaatse gezaagd moet worden.

Binnen de **populierenbranche** is de manier van oogsten gelijkaardig aan die van het loofhout maar met het grote verschil dat er altijd met het kaalkapprincipe wordt gewerkt. Sorteren gebeurt ook hier op basis van kwaliteit. Uitzonderlijk goede stammen van opgesnoeide populieren op de beste standplaatsen dienen voor de fineerindustrie. Hoe langer hoe meer wordt dit kwaliteitshout verscheept naar Azië om daar verwerkt te worden en later terug te komen als volwaardige producten. De toepassingen van populierenhout zijn enorm uiteenlopend. Het kan gebruikt worden voor daktimmerwerk, lichte en industriële spanten, meube-

len (skelet, bedbakken, legplanken), lichte verpakkingen (kaasdoosjes, kratten,...), zwaardere verpakkingen (kisten, pallets), divers plaatmateriaal, multiplex, papier, speelgoed, huishoudartikelen en nog zoveel meer! Mede door de luciferindustrie die destijds aanwezig was in Geraardsbergen is de populierenverkoop in Oost-Vlaanderen bijzonder sterk ontwikkeld.

Grafiek 2: Huidige verwerking van lokaal stamhout in en buiten Vlaanderen naar type verwerking. Bron: Oldenburger, J., Van der Heyden, D., Voncken, F. & De Somviele Bert (2017). Eco2eco werkpakket 3 – Vraag en aanbod op de houtmarkt in Nederland en Vlaanderen.

Houtprijzen schommelen sterk doordat we in Vlaanderen meestal hout op stam verkopen. Dit wil zeggen dat de boom verkocht wordt wanneer die nog in het bos staat. Dit maakt het inzicht in de prijs moeilijker. Wel ligt het risico op deze manier bij de koper, wat een groot voordeel is voor de verkoper. De inkoper moet zelf de werken uitvoeren en op zoek gaan naar de beste afzet voor het hout. Hoe beter de kennis van de houtindustrie en hoe efficiënter er gewerkt wordt, hoe beter de prijs.

De beste stukken en zeldzame houtsoorten worden tegen de hoogste prijzen verkocht als fineerhout.

Ervaring leert ons wel dat te hoge prijzen in veel gevallen te mooi zijn om waar te zijn. Vaak resulteert dit in een slordige bosexploitatie.

Een goed opvolging van de werken in het bos is dus altijd noodzakelijk.

Ruimtelijke ordening

De adviesraden van uw gemeente

Auteur: Valérie Vandenabeele, Sr. Project Manager Natura 2000 & Policy Officer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos & Hubertus Vereniging Vlaanderen - Bronnen: www.minaraad.be, www.rwo.be/Home/SARO, www.lokaalbestuur.vlaanderen.be.

Onze Vlaamse en federale politici kijken al in de richting van de meimaand, maar in onze gemeentes en provincies vliegt men nu al in de nieuwe legislatuur. En onze politiek zou niet echt democratisch zijn, zonder de nodige adviesraden die onze verkozenen stimuleren in een of andere richting.

Vlaamse adviesraden

Sinds de oprichting van Landelijk Vlaanderen in 2003 hebben de private eigenaars en beheerders een hele weg afgelegd in deze advisering. Tot dan werd de private eigenaar beschouwd als een gegeven dat gestuurd werd. Intussen hebben private eigenaars ook een plaats gekregen in de Vlaamse adviesraden Minaraad (Milieu- en natuurraad Vlaanderen) en SARO (Strategische adviesraad ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed).

De Minaraad kan studies uitbesteden, aanbeveling doen en advies geven voor alles wat verband houdt met milieu en natuur in een ruime betekenis. Volgens het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepa-

lingen inzake milieubeleid, vallen daaronder ook thema's als duurzame ontwikkeling, ruimtelijke ordening, energie, mobiliteit, landbouw en natuurlijke hulpbronnen.

De Minaraad telt 24 stemgerechtigde raadsleden:

- 8 vanuit de milieuverenigingen;
- 6 uit sociaal-economische organisaties;
- 2 voor de open ruimte organisaties (waaronder Landelijk Vlaanderen);
- 2 socio-culturele organisaties die de belangen van consumenten of gezinnen vertegenwoordigen;
- 2 namens de provincies en de steden/gemeenten;
- 4 onafhankelijke deskundigen.

Elk jaar neemt een van de leden het voorzitterschap op, volgens een beurtrol. Vorig jaar viel Landelijk Vlaanderen de eer te beurt vanuit de open ruimte organisaties, dit jaar is het aan ABVV (Algemeen Belgisch Vakverbond) vanuit de socio-culturele organisaties. De Minaraad wordt op zijn beurt ondersteund door zogenaamde permanente werkcommissies. Er is een voor Bosbeleid, Duurzame Ontwikkeling, Jachtbeleid, Natuurbeleid, Natuur- en Milieu-educatie en Riviervisserij. Elke permanente werkcommissie telt max. 16 leden.

De SARO behandelt vraagstukken die verband houden met ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. Deze raad draagt bij

De gemeentelijke adviesraden

Ook de gemeenteraad kan adviesraden oprichten. Gemeentes kunnen zoveel adviesraden oprichten als ze willen, enkel volgende zijn in principe bij wet verplicht:

- de GECORO (Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening);
- de sportraad;
- de cultuurraad;
- de jeugdraad.

Wettelijk dienen zij te voldoen aan 2 voorwaarden:

- ten hoogste 2/3de van de leden van de adviesraad mag van hetzelfde geslacht zijn, anders kan de raad niet op rechtsgeldige wijze advies uitbrengen;
- gemeenteraadsleden en leden van het college van burgemeester en schepenen mogen geen stemgerechtigd lid zijn van de adviesraden.

De meeste gemeenten richten in navolging van de Minaraad ook een gemeentelijke milieuraad op. In principe geeft deze advies over milieu- en natuurzaken, naargelang wat belangrijk wordt geacht voor de gemeente. De gemeentes kunnen zelf de richtlijnen voor toetreding van de vertegenwoordigers bepalen. In veel gemeentes kunnen daarom ook private eigenaars of jagers een plaats krijgen rond de adviestafel.

Een andere adviesraad die in navolging van haar Vlaamse vertegenwoordiger van belang is voor private eigenaars zijn de GECORO's. Ze zijn opgericht in 1999 met als doel de gemeentes een grotere verantwoordelijkheid te geven inzake ruimtelijke ordening en hun mandaten lopen samen met de politieke legislatuur. De GECORO moet de gemeenteraad adviseren bij het o.a. de opmaak of aanpassingen van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan (dit is vaak al opgemaakt in de eerste legislatuur van de GECORO) en in de toekomstige visie over de nieuwe gemeentewegen (incl. voet- en buurtwegen). Daarnaast verstrekt ze ook advies over stedenbouwkundige verordeningen en bezwaarschriften of stedenbouwkundige vergunningsaanvragen. De raad kan in feite advies geven over alles wat in verband staat met ruimtelijke ordening, dit zowel op vraag van de gemeente als uit eigen beweging. Ook op provinciaal niveau vinden we deze adviesraden terug, de GECORO heet daar dan PROCORO (Provinciale Commissie voor Ruimtelijke Ordening).

De benoemingen in de GECORO

We gaan nog even verder in op de GECORO, die wettelijk bepaald is. De benoeming van de GECORO is een bevoegdheid van de gemeenteraad. De gemeenteraad beslist wie als leden, voorzitter en secretaris aangesteld worden en moet worden goedgekeurd door de Vlaamse regering (gedelegeerd aan de Vlaamse minister voor ruimtelijke ordening).

Als het gevaar dreigt dat een gemeente de GECORO éézijdig wil samenstellen kan daartegen geprotesteerd worden.

Als het gevaar dreigt dat een gemeente de GECORO éézijdig wil samenstellen, bv. door bepaalde vertegenwoordigers van vooraanstaande maatschappelijke geledingen uit te sluiten, zoals zonder een vertegenwoordiger van een milieu- of natuurvereniging, landbouwers, landeigenaars... kan daartegen geprotesteerd worden bij de gemeenteraad (dus ook bij de politieke oppositie), bij de provincie en bij de Vlaamse minister.

Om een te grote versnippering van adviesraden tegen te gaan, kan - zeker in kleinere gemeenten - een afstemming tussen de GECORO en de milieuraad of een andere adviescommissie interessant zijn. Hoewel die mogelijkheid wettelijk niet voorzien wordt, is het perfect mogelijk dat een gemeente beslist om een afstemming of samenwerking tussen adviesraden te voorzien. Die samenwerking kan bv. betrekking hebben op de samenstelling, maar ook op de agendabepaling, het organiseren van een gezamenlijke toelichting bij een plan...

Samenstelling van de GECORO

Het aantal leden van de GECORO wordt bepaald in het decreet ruimtelijke ordening en is afhankelijk van de grootte van de gemeente:

- voor gemeentes met minder dan 10.000 inwoners moet de GECORO bestaan uit minstens 7 en maximum 9 leden;
- voor gemeentes die tussen de 10.000 en 30.000 inwoners tellen, moet de GECORO tussen 9 en 13 leden tellen;
- voor gemeentes die tussen de 30.000 en 50.000 inwoners tellen, moet de GECORO minstens 13 en maximaal 17 leden tellen;
- voor gemeentes met meer dan 50.000 inwoners moet de GECORO bestaan uit minstens 17 en maximaal 21 leden. ►

tot het vormen van een beleidsvisie en het interpreteren van maatschappelijke ontwikkelingen op het vlak van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.

De SARO telt 20 leden:

- 5 onafhankelijke deskundigen die actief zijn in het beleid rond ruimtelijke ordening of onroerend erfgoed;
- 12 vertegenwoordigers van het middenveld, waaronder Landelijk Vlaanderen;
- 3 vertegenwoordigers van de provincies, steden en gemeenten.

De Vlaamse Regering benoemt de leden voor 4 jaar en duidt een voorzitter onder de leden aan.

De verschillende zetels in de GECORO worden ingevuld door een effectief lid en een plaatsvervanger. Daarnaast bepaalt het decreet dat minstens 1/4de leden, waaronder de voorzitter, “deskundigen inzake ruimtelijke ordening” moeten zijn. Die “deskundigheid” wordt echter nergens bepaald. Het is dus aan de gemeente om zelf te bepalen wat zij onder deskundige verstaat.

De overige leden van de GECORO zijn vertegenwoordigers van de “voornaamste maatschappelijke geledingen” binnen de gemeente. Volgens het uitvoeringsbesluit zijn er minstens 5 soorten verenigingen die een maatschappelijke geleding vertegenwoordigen, namelijk:

- milieu- en natuurverenigingen;
- verenigingen van werkgevers of zelfstandigen;
- vereniging van handelaars;
- verenigingen van landbouwers;
- verenigingen van werknemers.

Vertegenwoordigers van andere belangrijke maatschappelijke geledingen kunnen zich ook kandidaat stellen bij het college van burgemeester en schepenen. De gemeenteraad moet beslissen welke maatschappelijke geledingen worden opgeroepen om vertegenwoordigers voor de GECORO voor te dragen. De voorzitter en de secretaris worden voorgedragen door het college van burgemeester en schepenen.

Het uitvoeringsbesluit stelt het minimaal aantal maatschappelijke geledingen vast, dit afhankelijk van de grootte van de gemeente:

- in gemeentes met minder dan 10.000 inwoners moeten minstens 3 geledingen vertegenwoordigd zijn;
- in gemeentes met 10.000 tot 30.000 inwoners moeten minstens 4 geledingen aangesteld worden;
- in gemeentes met 30.000 tot 50.000 inwoners moeten minstens 5 geledingen vertegenwoordigd zijn;
- in gemeentes met meer dan 50.000 inwoners moeten minstens 6 geledingen aangesteld worden.

Geldig een beslissing nemen in de GECORO

Om geldig te kunnen beslissen moet minstens de helft van de leden aanwezig zijn. Is dit niet het geval, dan kan de GECORO op de eerstvolgende vergadering toch geldig beslissen, ongeacht het aantal leden, over de punten die ook op de vorige vergadering geagendeerd werden. Er wordt gestemd met een gewone meerderheid van stemmen. Bij een staking van stemmen beslist de voorzitter.

Indien de GECORO om advies gevraagd wordt door de gemeenteraad, het college of de stedenbouwkundige ambtenaar, moet de voorzitter de commissie binnen de 15 dagen bijeenroepen. De voorzitter moet dit eveneens doen indien dit gevraagd wordt door minstens 1/3de van de leden van de GECORO.

Het decreet voorziet voor GECORO de mogelijkheid tot het uitnodigen van externe deskundigen. Daarnaast kan de GECORO eigen werkgroepen oprichten.

Tenslotte moet elke GECORO een eigen huishoudelijk reglement vaststellen. Hierin moet minstens vastgelegd worden:

- hoe de agenda bepaald wordt;
- wat de minimumtermijn is voor uitnodigingen;
- hoe de leden de noodzakelijke documenten kunnen ontvangen;
- hoe adviezen en minderheidsstandpunten worden geformuleerd.

Het college en de gemeenteraad hebben wel een motiveringsplicht en moeten dus motiveren waarom een bepaald advies al dan niet gevolgd wordt.

Het advies van de GECORO is zoals gezegd niet-bindend, echter het college en de gemeenteraad hebben wel een motiveringsplicht (één van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur) en moeten dus motiveren waarom een bepaald advies al dan niet gevolgd wordt. Het is dan ook van belang om regelmatig te evalueren in hoeverre met de adviezen van GECORO rekening gehouden wordt. Op die manier wordt de gemeentelijke overheid verplicht om effectief rekening te houden met de uitgebrachte adviezen en kan ook de werking van de GECORO zelf worden verbeterd.

Publi-artikel

Bestemmingsneutraliteit: straks windmolens in bos en natuur?

De vraag naar actie op het vlak van klimaat is sterk gerelateerd aan het reduceren van onze CO₂-uitstoot. Dat kan met wind-, zonne- en getijdenenergie. Ook kernenergie is CO₂-neutraal, maar heeft weinig draagkracht bij de Vlaamse bevolking. Dus is er absoluut nood aan bijkomende zonnepanelen en windturbines. En als we de klimaatdoelstellingen willen halen zullen we er nog heel veel moeten plaatsen.

De klimaatdoelstellingen die de Vlaamse Regering vastlegde kunnen maar gehaald worden wanneer er voldoende groene stroom wordt geproduceerd. En vandaag is dat helemaal niet het geval. Om de doelstellingen te halen moeten er op 4 jaar tijd 430 windturbines bijkomen en moeten 400.000 woningen voorzien worden van zonnepanelen.

In 2017 werden er slechts 45 windturbines geplaatst en werden er tussen de 45.000 en 50.000 daken voorzien van zonnepanelen. In 2018 werden er in Vlaanderen 36 nieuwe windturbines gebouwd. In totaal telt Vlaanderen nu 531 operationele windturbines. Samen zijn zij goed voor een totaal vermogen van 1240 MW.

In Vlaanderen worden windturbines slechts vergund langs lijnvormige elementen in het landschap. In de praktijk zijn dat snelwegen en kanalen. Grotere gebieden met windturbines zijn uitzonderingen. Voorbeelden hiervan zijn de havengebieden en enkele grotere industriezones.

Om zich te verzekeren van voldoende bijkomende ruimte hebben de ministers Schauvliege (intussen vervangen door Koen Van den Heuvel, verantwoordelijk voor leefmilieu) en Tommelein (intussen vervangen door Lydia Peeters, verantwoordelijk voor energie) een kader uitgewerkt omtrent de 'bestemmingsneutraliteit' voor projecten voor hernieuwbare energie. Dit houdt in dat men voor investeringen in hernieuwbare energie geen enkele bestemming a priori gaat uitsluiten. Hierdoor wordt het in princi-

pe mogelijk om ook windturbines te plaatsen in natuur- en bosgebieden. Uiteraard betekent de bestemmingsneutraliteit niet dat windturbines zomaar overal kunnen geplaatst worden. Telkens zal gekeken worden naar de mogelijke hinder en de ecologische implicaties. Dit alles zal wellicht uitvoering beschreven worden in de uitvoeringsbesluiten. Die liggen klaar, maar moeten nog door de Vlaamse Regering bekrachtigd worden.

Hier doet zich evenwel een mooie kans voor, voor private beseigners waarvan het bos in minder ecologisch interessante gebieden ligt. Dat is onder meer het geval in bosgebieden waar economische bosbouw de bovenhand heeft.

W-KRACHT
WIND FOR LIFE

WIE WE ZIJN

W-Kracht is een private ontwikkelaar van windenergieprojecten. Het bedrijf beschikt over een team met ruime ervaring in het ontwikkelen, financieren, realiseren en exploiteren van windturbineparken. Haar professionele aanpak staat garant voor een doordachte en optimale realisatie van de projecten, in nauwe samenwerking met alle partners, betrokken partijen en instanties. W-Kracht werkt nauw samen met tal van private eigenaars en onderzoekt samen met boseigenaars de mogelijkheid om in de nabije toekomst windturbines in bos te plaatsen.

WAT WE DOEN

Als private ontwikkelaar van windturbineprojecten realiseert W-Kracht projecten op uw gronden. Dit omvat: de voorstudie van het project, het voorbereiden en doorlopen van de volledige vergunningsprocedure, het afhandelen van het financieringsdossier tot en met de installatie, de in werking stelling en de exploitatie van het windpark.

W-Kracht staat tegelijk voor een discrete, correcte en professionele aanpak van elk dossier, en een open communicatie met alle partijen die bij een project betrokken zijn.

WINDENERGIE VOOR JOU (?)

Als u eigenaar bent van gronden die in aanmerking kunnen komen voor de ontwikkeling van een windturbineproject, kan W-KRACHT u een totaalpakket aanbieden :

- U ontvangt als eigenaar/verhuurder van uw grond een jaarlijkse vergoeding voor de plaatsing van de windturbine;
- U draagt geen enkele kost;
- U draagt via de plaatsing van een windturbine bij tot een gezondere wereld voor uzelf en de volgende generaties;

W-Kracht staat in voor de volledige ontwikkeling van het project, vanaf de eerste analyses tot en met de realisatie en exploitatie van de windturbine(s).

CONTACT OPNEMEN? W-KRACHT NV | Kerkstraat 1 | B-8210 ZEDELGEM (LOPPEN)

Tel. +32(0)478 51 61 44 | +32(0)477 53 06 67 | Fax +32(0)50 38 25 14 | info@w-kracht.be

Bos

Fijnsparbossen in crisis

De letterzetter slaat massaal toe

Auteur: Ute De Meyer, Projectcoördinator Particulier Bosbeheer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos - Bron: Silva Belgica, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Sinds het einde van de zomer kleuren heel wat fijnsparren oranjebruin en gaan ze vervolgens dood. Na verschillende terreinbezoeken door de Bosgroepen bleek het telkens te gaan over een aantasting door de 'Ips typographus', ook wel 'letterzetter' genoemd. Misschien heb jij, als private eigenaar, ook last van deze kever in jouw bos?

Wie of wat is de *Ips typographus*?

Letterzetter, schorskever, boekdrukkever... de *Ips typographus* kent verschillende benamingen. Het is een kever uit de familie van de schorskevers (*Scolytidae*). Hij is klein van gestalte (4 tot 5,5 mm lang) en donkerbruin. Van nature is de kever aanwezig in heel Europa en komt hij vooral voor op sparren, in het bijzonder de fijnspar, maar hij kan ook andere naaldbomen aantasten zoals douglas, lariks... Afhankelijk van het klimaat worden er elk jaar tussen april en begin oktober meestal 2 à 3 generaties geboren.

Hoe herken je aangetaste fijnsparren?

Bomen die aangetast zijn door de letterzetter gaan onherroepelijk dood. Daarom is het zeer belangrijk om de symptomen van aangetaste fijnsparren tijdig te herkennen. Hoe verloopt nu zo'n verval? Mannetjes gaan eerst op zoek naar een geschikt stuk schors. Eenmaal gevonden, boren ze zich een weg naar binnen. Dit klein gaatje waar ze naar binnen gaan, is een eerste, maar moeilijk te vinden symptoom. Daar maakt hij een paringskamer waarna de kever door middel van een chemisch uitgescheiden stof vrouwtjes aantrekt. Na de paring met 2 à 3 vrouwtjes, eten de vrouwelijke kevers zich een baan verticaal onder de schors. In deze gangen, die een lengte van ca. 15 cm kunnen hebben, leggen de vrouwtjes tientallen eitjes. Na 1 of 2 weken komen de witte pootloze larven uit en knagen ze gangen

Blauwe prachtddenenkever © Lucas Jonaitis

horizontaal op de moedergang. Dit leidt tot het karakteristieke gangenpatroon, ook wel vergelijkbaar met de regels van een boek, waar de kever naar vernoemd is. Aan de hand van dit patroon kunnen de aangetaste bomen reeds gemakkelijker opgespoord worden. Tot slot boren de larven zich na ►

Uitvliegopeningen in de schors © Quentin Leroy (OWSF)

de ontpopping een weg naar buiten waarna ze uitvliegen naar een volgende boom. Hierna begint de tweede cyclus. De symptomen die als gevolg hiervan bij de bomen verschijnen, zijn nog duidelijker en luiden het verval van de boom in: de scheuten en takken kleuren oranjebruin en uiteindelijk sterft de volledige kroon af.

Biologische cyclus

De kever is in principe pas secundair schadelijk. Dit wil zeggen dat hij normaal gezien enkel verzwakte exemplaren aantast en geen gezonde bomen. De biologische cyclus van de letterzetter is zeer afhankelijk van het klimaat. Zo komt de soort in 'normale' weersomstandigheden maar in beperkte mate voor in onze bossen. Gezonde fijnsparren kunnen zich gewoonlijk ook voldoende verweren tegen de letterzetter, maar de lange en droge zomers van de voorbije jaren hebben gezorgd voor een verzwakking van onze bomen. Bovendien kan extreme vernatting of een storm mede voor het uitvallen van verdedigingsmechanismen zorgen, met een ideaal habitat en een enorme aantasting door zwakteparasieten als gevolg.

Wat kan je als private eigenaar doen om je bos veilig te stellen?

Preventief beheer

Het beste scenario is om preventief te werk te gaan. Want enkel een goed preventief beheer, een vroege opsporing van situaties die gunstig zijn voor de letterzetter en het snel veiligstellen van boomstammen, zijn de enige manieren om deze parasiet te bestrij-

den. Opgelet! Indien je over een natuurbeheerplan (NBP) beschikt, zal je waarschijnlijk een wijziging moeten aanvragen (zie art. 107 decreet Geïntegreerd Natuurbeheer) of een aparte machtiging als afwijking van het beheerplan (zie art. 81 Bosdecreet).

Na een aanval

Als je in je bos aantasting door de letterzetter vaststelt, kun je best alle aangetaste bomen zo snel mogelijk verwijderen. De geveldde bomen en de kronen van de bomen moeten volledig opgeruimd worden om verdere verspreiding te beperken. Vooraleer tot actie over te gaan, moet je eerst de volgende procedure volgen:

1. In het geval van vermoedelijke aantasting door de letterzetter dien je het Federaal Agentschap voor de Voedsel-

Het typische gangenpatroon van de Letterzetter in het hout net onder de schors © Quentin Leroy (OWSF)

veiligheid (FAVV, zie <http://www.favv.be/meldingsplicht/>) in te lichten. Er geldt namelijk een meldingsplicht.

2. FAVV voert vervolgens een onderzoek uit en meldt de resultaten. In geval van aantasting door de letterzetter zal FAVV de passende maatregelen opleggen. Die maatregelen moeten worden uitgevoerd om zo de verdere verspreiding van de schorskevers te beperken (Koninklijk Besluit van 19/11/1987).
3. Normaal gezien mogen niet-voorzien kappingen in een NBP niet worden uitgevoerd. In het geval van noodsituaties, zoals hier het geval is, voorziet het Bosdecreet in een aantal uitzonderingen (zie art. 81 voor de privébossen).
 - a. Voor het uitvoeren van “beheermaatregelen”, zoals vastgelegd in een NBP, mag de beheerder hiervan afwijken, voor zover de realisatie van de in het natuurbeheerplan opgenomen globaal kader en de beheerdoelstellingen niet in het gedrang komen en voor zover de afwijking van de beheermaatregelen geen gevolg heeft buiten het terrein (zie art. 16 novies, §1 Natuurdecreet).
 - b. In het geval van de letterzetter gaat het om sanitaire kappingen. Omdat de kapping niet voorzien is in het beheerplan, moet deze dringende kapping minstens 14 dagen vóór uitvoering van de kapping, schriftelijk worden gemeld aan Natuur en Bos. Er is dus geen voorafgaande vergunning/machtiging vereist, of voorafgaande wijziging van

Actuele sterftes bij andere soorten

Vanwege de opmerkelijkheid van onder meer de bosgroepen, heeft het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) een onderzoek gevoerd naar de recente sterfte van de **gewone den** (*Pinus sylvestris*) in Limburg en Antwerpen. Uit de eerste resultaten van hun analyse blijkt dat de warme en droge jaren tot een verzwakking van de gewone den hebben geleid. Hierdoor is de soort gevoeliger voor zwakteparasieten. Voornamelijk de blauwe dennenprachtkever (*Phaenops cyanea*) en zestand-dennenschorskever (*Ips sexdentatus*) werden aangetroffen in de (afgestorven) dennen. Andere soorten die op een of meer locaties in de bomen gevonden werden, zijn: dennenscheerder (*Tomicus piniperda*), koperetser (*Pityogenes chalcographus*), alsook de aanwezigheid van honingzwam en andere wortelparasieten.

Hebt je ook gewone den in jouw bosperceel?

Let dan op volgende belangrijke symptomen:

- sterke harsuitvloeit uit de stam;
- groeimisvormingen aan de stam (ribbels, afgeplatte, hoekige stammen...);
- ijle kronen, taksterfte;
- de schors van aangetaste exemplaren valt vaak af, terwijl de kroon nog (vaal)groen is. Het gaat vooral om de ‘middeldikke’ schors vanaf enkele meters hoogte, de dikke schors onderaan blijft langere tijd goed vastgehecht;
- na afvallen van de schors worden vraatpatronen van insecten zichtbaar. Verwijdering van de dikke schors onderaan de stam laat eveneens vraatpatronen van insecten zien;
- boomsterfte;
- paddenstoelen aan of rond de stamvoet (occasioneel);

Ook in Oost-Vlaanderen stelde INBO een soortgelijke aantasting vast van **Canadapopulieren**, maar door een andere prachtkever, nl. de populierenprachtkever. Zo voorspelt het instituut dat de – tot nog toe weinig bekende soort – de volgende jaren een opmars zal kennen.

Tot slot heeft de bosvitaliteitsinventarisatie van INBO tijdens de afgelopen zomermaanden een enorme achteruitgang van de gezondheidstoestand van **beuken** vastgesteld. Zo verkleurden de bladeren sneller dan gewoonlijk en vielen ze vroeger dan normaal.

het beheerplan. **Een melding is voldoende.** Het is immers een noodsituatie omwille van sanitaire redenen. Het bevelschrift vanwege FAVV geldt dan uiteraard als bewijs.

- c. **Binnen 6 maand na de uitvoering van de voormelde kapping moet de beheerder een herstelmaatregel ter goedkeuring voorleggen aan Natuur en Bos.** Wanneer de beheerder geen herstelmaatregelen voorlegt binnen die termijn of wanneer hij in gebreke blijft om de goedgekeurde herstelmaatregelen uit te voeren binnen een termijn van 1 jaar, kan Natuur en Bos de werken op kosten van de bosbeheerders laten uitvoeren.

Hoe Natuur en Bos dat voorstel tot herstelmaatregel zal beoordelen, hangt af van verschillende factoren. De absolute rode lijn is dat die gekapte delen van het bos, wel als bos zullen moeten behouden blijven.

Wat met fijnsparren in VEN-gebied?

Beschik je over fijnsparren in een VEN-gebied (Vlaamse Ecologisch Netwerk) en heb je geen NBP? Dan zou je volgens de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer uitheemse soorten door uitheemse mogen vervangen (principe standstill). We merken immers dat Natuur en Bos in de praktijk het heraanplanten van exoten niet toestaat, behalve mits voorafgaande ontheffing. Dit is een verstrenging van de CGN en de algemene beschermingsvoorschriften van het VEN volgens het Maatregelenbesluit, dat enkel 'introductie' van exoten verbiedt.

Praktisch voorziet Natuur en Bos de ontheffing voor heraanplanten van exoten in VEN onder voorwaarde dat aandacht wordt gegeven aan de ecologische functie. Onderstaande voorwaarden worden hiervoor in rekening gebracht:

In privé-bos kan heraanplanting van exoten toegestaan worden:

- Voor kaalkap van maximum 1 ha;
- Na kaalkap van populier is het heraanplanten van populier met behoud of aanleg van onderetage van inheemse soorten mogelijk;
- Bij kaalkap van exoten gevolgd door heraanplanting met een exoot moet er 30% bijmenging zijn met inheemse soorten op bestandsniveau.

In openbaar bos wordt heraanplanting met exoten in principe niet toegestaan. Uitzonderingen zijn mogelijk mits grondige motivering en mits dit gebeurt conform de beheervisie voor openbare bossen.

Met de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

MEERSMAN & VAN KEER

ADVOCATENASSOCIATIE

Specialisaties

- › Landbouwnet en de Pachtwet
- › Milieurecht - Milieuvergunningen
- › Eigendomsrecht - Erfdienstbaarheden
Recht van uitweg
- › Bouwnet - Stedenbouwkundige
vergunningen
- › Dieren: Koop - Verkoop - Aansprakelijkheid
- › Erfrecht en overdracht van het
familiale landbouwbedrijf

www.adv-mvk.be

Tel. 09 225 80 30

Willem Tellstraat 22, B-9000 GENT
Fax 09 225 73 26 - meersman.vankeer@adv-mvk.be

Telemak®

webcast
streaming
video services

Contact:

Emmanuel De Groef
Tel: +32 2 709 10 50
manu.de.groef@telemak.com
www.telemak.com

Beheerovereenkomsten werken!

Van 2017 tot 2018 steeg de oppervlakte onder beheerovereenkomsten (BO) in de voornaamste akkervogelgebieden van 443 naar 657 ha. In die 10.000 ha akkervogelgebieden dekken de BO's 6% of meer van het areaal! Experts stellen dat 7% akkervogelvriendelijke inrichting voldoende is om de populaties te stabiliseren (n.v.d.r.). Deze overeenkomsten hebben enkel zin in gebieden waar akkervogels nog voorkomen. Ze bevatten stukjes waar granen overwinteren om in kritische periode voedsel te voorzien, of kruidenrijke grasstroken die geschikt zijn voor nesten, dekking en voedsel om de jongen groot te brengen.

Bronnen: VILT, VLM

Bosforum krijgt gouden erepenning

De gouden erepenning is een erkenning die sinds 1991 door het Vlaams Parlement wordt gegeven aan personen, instellingen of verenigingen die zich langdurig en aanwijsbaar verdienstelijke hebben gemaakt voor geestelijke of materiële ontplooiing of voor het welzijn of de welvaart van de

gemeenschap. Op 30 januari werd deze prijs opnieuw aan 4 organisaties toegekend, waaronder het Bosforum. Het Bosforum wordt gevormd door diverse organisaties en experts die bezig zijn met bos, gaande van private eigenaarsverenigingen tot houthandelaars. Het Bosforum ontwikkelde een gedragen toekomstvisie voor bos, waarbij de relatie met het breder ruimtelijk beleid niet uit het oog verloren werd. Bron: www.knack.be

Wijziging premies voor onroerend erfgoed

Sinds 1 januari 2019 is een aanpassing van de regelgeving rond onroerend erfgoed van kracht, die best wat wijzigingen voor de premies met zich meebrengt.

Een kort overzicht:

- De onderzoekspremie voor de opmaak van een beheersplan is afgeschaft.
- De basispremie is gezakt naar 40% (of 60% voor o.a. open en ZEN-monumenten, zonder economisch nut), maar kan aangevuld worden met 10% indien men het goed reeds 6 jaar goed onderhoudt.

Meer informatie is te vinden op de vernieuwde website van het agentschap: www.onroenderfgoed.be.

Brexit impact?

Eind maart wordt de Brexit een feit. Zal het met of zonder deal worden, is op moment van dit schrijven nog onduidelijk. Wie handel drijft met het Verenigd Koninkrijk of er eigendom heeft, kan via de website van de Vlaamse overheid de impact van Brexit op zijn bedrijf nagaan: <https://economie.fgov.be/nl/brexit>

NATUUR

Soort in de kijker

Ingekorven vleermuis - © Karol Tabarelli de Fatis

Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)

Classificatie: zoogdieren, vleermuizen, gladneuzen

Statuut: Soortenbesluit categorie 3, habitatrichtlijn bijlage IV, met uitsterven bedreigd

Lengte: 4 - 5 cm

Spanwijdte vleugels: 22 - 24 cm

Gewicht: 7 - 15 g

Uiterlijk: middelgrote vleermuis met een opvallend, roodbruine tot rossige vacht, roodbruine snuit, gelig grijze buikzijde, buitenkant van de oren vertonen een knik (ingekorven), zichtbare staart (tot 4 cm).

Geluid: 48 - 140 kHz

Verspreidingsgebied: Noord-Afrika – Vlaanderen, waarbij Vlaanderen de noordelijke grens is van haar gebied.

Leefgebied: bos, boomgaarden, weilanden, houtkanten en veestallen.

Voeding: voornamelijk vliegen, spinnen en vlinders, maar ook kevers, wespachtigen...

Levenswijze: nachtdier dat laat tevoorschijn komt.

Jachtwijze: met een trage en wendbare vlucht vliegen van de stalmuren en vegetatie plukken, jagen laag over de grond, foerageergebied tot 10 km van de zomerverblijfplaats.

Zomerverblijfplaats: daken van gebouwen, grotten in het zuiden.

Winterverblijfplaats: grotten, forten en bunkercomplexen met een temperatuur tussen 6 en 12 °C.

Winterslaap: november - maart

Voortplanting: paring tijdens de herfst

Draagtijd: tot eind juni - begin juli, meestal 1 jong per worp

Vliegvlug: 4 - 5 weken

Levensverwachting: max. 16 jaar

Beheer: bescherming van overwinteringsverblijfplaatsen, voorkomen van versnippering, weren van bestrijdingsmiddelen in de landbouw en toegankelijk maken van veestallen.

Laatvlieger - © Mnolf

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Classificatie: zoogdieren, vleermuizen, gladneuzen

Statuut: Soortenbesluit categorie 3, habitatrichtlijn bijlage IV, niet bedreigd

Lengte: tot 8 cm

Spanwijdte vleugels: 32 - 38 cm

Gewicht: 15 - 30 g

Uiterlijk: doet denken aan de grote rosse vleermuis. Kastanjebruine rugvacht, okergele buikzijde, zwarte snuit en oren, brede donkerbruine tot zwarte vleugels.

Geluid: 24 - 27 kHz

Verspreidingsgebied: delen van Azië en Noordwest-Europa.

Leefgebied: halfopen landschap met afwisseling van akkers, weilanden, houtwallen en bosranden zoals in de Antwerpse Kempen.

Voeding: afhankelijk van het seizoen zoals vliegen, muggen, kevers en motten.

Levenswijze: vanaf 15 min. na zonsondergang, in het voorjaar meerdere activiteitsperiodes, in het najaar slechts 1 activiteitsperiode.

Jachtwijze: foerageren tot 10 m boven de grond langs opgaande vegetatie zoals heggen, bomen, bosranden, lantaarnpalen en huizen. Jachtgebied tussen 2 à 6 km rond verblijfplaats.

Zomerverblijfplaats: in gebouwen (spouwmuuren, onder dakpannen...), erg plaats- en gebiedstrouw.

Winterverblijfplaats: nauwe en relatief droge plaatsen, gebouwen (spouwmuur, daklijst, spleten).

Winterslaap: november - maart/april (indien te hoge temperatuur, gaat hij jagen)

Voortplanting: september - oktober

Draagtijd: eind juni (soms tot midden augustus), 1 jong per vrouwtje

Vliegvlug: na 3 weken

Volwassen leeftijd: na 6 weken

Levensverwachting: max. 19 jaar

Beheer: beschermen van geschikte winter- en zomerverblijfplaatsen en het niet-verstoren ervan.

Meervleermuis - © Gilles San Martin

Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

Classificatie: zoogdieren, vleermuizen, gladneuzen

Statuut: Soortenbesluit categorie 3, habitatrichtlijn bijlage IV, bedreigd

Lengte: 5,5 - 6,7 cm

Spanwijdte vleugels: 20 - 32 cm

Gewicht: 14 - 20 g

Uiterlijk: dichte bruin(grijze) rugvacht met een zijdeachtige glans, witte tot grijze buikzijde, bruingrijze oren en lange, brede vleugels, grotere behaarde voeten, donkere neus met duidelijke 'neusknobbels'

Geluid: rond 35 kHz

Verspreidingsgebied: in grote delen van Europa, met Zuid-Zweden als noordgrens en Siberië in het Oosten.

Leefgebied: voorkeur voor waterrijk laaglandgebieden zoals weiden, met waterplassen, rivieren en kanalen die vrij zijn van kroos of waterplanten, vandaar zijn naam. Foerageren tot een afstand van 15 - 30 km van de kolonie.

Voeding: muggen en motten.

Levenswijze: na zonsondergang tot zonsopgang.

Zomerverblijfplaats: zolders, spouwmuren, onder dakpannen en -randen van gebouwen.

Winterverblijfplaats: grotten, forten en bunkercomplexen met temperatuur tussen 4 en 9 °C.

Winterslaap: half oktober - maart/april

Voortplanting: eind juli tot in de winterslaap

Draagtijd: eind mei - begin juni

Vliegvlug: na 4 weken

Levensverwachting: max. 20 jaar

Beheer: beschermen van geschikte winter- en zomerverblijfplaatsen en het niet-verstoren ervan in het bijzonder door lawaaihinder en renovatie van gebouwen.

U beheert uw erfgoed met uiterste zorg.

Wij doen hetzelfde voor uw verzekeringen.

Wat u nauw aan het hart ligt, beschermt u met uiterste zorg. Of het nu gaat om uw patrimonium, uw professionele activiteiten of uw gezin. Wij dragen daar graag ons steentje aan bij. Dankzij onze jarenlange ervaring in het verzekeren van ondernemingen, bedrijfsleiders en zelfstandigen uit alle sectoren weten we perfect hoe we u optimaal kunnen beschermen.

Wenst u meer informatie of persoonlijk advies? Bel ons op **03 482 15 30** of mail naar **info@vandessel.be**.

Over Van Dessel Insurance Brokers

Van Dessel biedt onafhankelijk verzekeringsadvies aan ondernemingen en particulieren. Wij beheersen uw risico's met een pakket polissen op maat van uw bedrijf en uw gezin. En met juist advies van specialisten.

www.vandessel.be

Van Dessel
Insurance Brokers

Gemiddelde prijzenlijst van hout op stam opgesteld door de Nationale Federatie van Bosbouwexperten vzw

Herfst-winter 2018-2019

De pijlen naast iedere prijscategorie wijzen op de tendensen.

De vermelde prijzen zijn gangbaar:

1. Voor normale uitbatingssomstandigheden (vlak of slechts licht hellend terrein, gemakkelijk toegankelijk, geen bijzondere kap- en uitbatingbeperkingen of-moeilijkheden);
2. Voor normale marktvoorwaarden (uitstel van betaling, verkoopskosten, waarborgsom, uitstel en voldoende termijn voor uitbating);
3. Voor loten die een voldoende houtvolume uitmaken.

Naaldboomsoorten

- De weergegeven prijzen zijn gebaseerd op een verkoopbaar commercieel volume met schors, en voor hout gekapt uit dunning.
- Het hout moet van goede kwaliteit zijn, met goede rechtheid, met weinig takkigheid en met een normaal stamverloop, zonder rottingen of kogelinslagen.
- Voor fijnspar, zijn de opgenomen prijzen als volgt:
 - dunningsprijzen voor de afmetingen 20-39, 40-59, 60-69, 70-89, voor de afmetingen 60-69, 70-89, 10 % meerwaarde ingeval kaalkap;
 - prijzen voor kaalkap voor de afmetingen 90-119, 120-149, 150-179, 180/+
- Voor het overig naaldbout zijn de opgenomen prijzen als volgt:
 - dunningsprijzen voor de afmetingen 20-39, 40-59, 60-69, 70-89, 90-119, 120-159, voor de afmetingen 60-69, 70-89, 90-119, 120-159, 10 % meerwaarde ingeval kaalkap;
 - prijzen voor kaalkap voor de afmetingen 150-179, 180/+
- Grotere loten (meer dan 1000m³) halen doorgaans hogere prijzen dan loten met een kleiner volume.
- Voor windvallig hout is een correctie van toepassing in functie van uiteenlopende factoren.

Loofboomsoorten

- De prijzen gelden voor de volledige stammen (afrolhout + zaaghout).
- De schommeling in de vermelde prijsintervallen voor een bepaald lot is in functie van het percentage aan kwaliteitshout dat daarin aangetroffen wordt (hierbij speelt bv. kleur, geschiktheid voor schillen of afrollen...). Voor bijzondere houtsoorten (zeer goede eik, kerselaar, notelaar...), kunnen de verkoopswaarden slechts worden bepaald na afzonderlijk nazicht en prijsbepaling van elk onderste stamgedeelte.

Brandhout

De hogere prijsklasse betreft particuliere loten.

Belangrijk: er zijn grote verschillen te noteren in functie van de geografische ligging en de specifieke situatie (nabijheid van woongebieden, toegankelijkheid, reliëf, aanwezigheid van storende vegetatie, verspreiding over het bestand) en van het aangeboden houttype (kruinhout, hakhout, dunningshout, zachthout/hardhout-verdeling).

Vezelhout

Rekening houdend met de gangbare markttendensen, wordt de vezelhoutprijs uitgedrukt in €/ton, ongeacht de houtsoort. De foutmarge wordt op die manier ook beperkt (m³-uiterlijke m³-ton).

Loofboomsoorten (prijs per m ³)	
Stamomtr. 1,5m.	100-119
Kwaliteitseik	50 € / 80 € ▶
Eik industriehout	35 € / 55 € ▶
Amerikaanse Eik	30 € / 40 € ▶
Beuk (wit) (goede kwaliteit) *	25 € / 30 € ▶
Beuk (rood en industrieel)	25 € / 30 € ▶
Es (wit)	25 € / 30 € ▶
Es (bruin)	25 € / 30 € ▶
Opgesleunde Populier	15 € / 20 € ▶
Niet opgesleunde Populier	15 € / 20 € ▶
Esdoorn	25 € / 30 € ▶
Kerselaar	25 € / 30 € ▶

Fijnspar	
Stamomtr. 1,5m.	20-39
Fijnspar (Ardenen)	dunning
Fijnspar (Midden België)	1 € / 5 € ▶
	1 € / 5 € ▶

Andere naaldboomsoorten	
Stamomtr. 1,5m.	20-39
	dunning
Lorken	0 € / 3 € ▶
Sylvesterden	0 € / 3 € ▶
Corsikaanse den	0 € / 3 € ▶
Douglas	1 € / 5 € ▶

Nationale Federatie van bosbouwexperten v.z.w.

Gemiddelde Prijsstendenzen Van De Houtmarkt (prijs per m³) herfst-winter 2018-2019

	120-149	150-179	180-199	200-219	220-249	250 en +
	80 € / 120 € ▶	120 € / 150 € ▶	150 € / 190 € ▶	200 € / 250 € ▶	200 € / 250 € ▶	200 € / 250 € ▶
	60 € / 80 € ▶	80 € / 120 € ▶	100 € / 140 € ▶	110 € / 150 € ▶	110 € / 150 € ▶	110 € / 150 € ▶
	60 € / 80 € ▶	80 € / 120 € ▶	100 € / 140 € ▶	110 € / 150 € ▶	110 € / 150 € ▶	110 € / 150 € ▶
	40 € / 50 € ▶	40 € / 60 € ▶	60 € / 80 € ▶	70 € / 90 € ▶	70 € / 90 € ▶	70 € / 90 € ▶
	25 € / 30 € ▶	30 € / 35 € ▶	40 € / 50 € ▶	40 € / 50 € ▶	40 € / 50 € ▶	40 € / 50 € ▶
	50 € / 70 € ▶	60 € / 80 € ▶	70 € / 90 € ▶	70 € / 90 € ▶	70 € / 90 € ▶	70 € / 90 € ▶
	30 € / 35 € ▶	40 € / 55 € ▶	45 € / 55 € ▶	45 € / 55 € ▶	45 € / 55 € ▶	45 € / 55 € ▶
	25 € / 30 € ▶	30 € / 40 € ▶	35 € / 45 € ▶	35 € / 45 € ▶	35 € / 45 € ▶	35 € / 45 € ▶
	20 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶
	25 € / 30 € ▶	40 € / 60 € ▶	60 € / 80 € ▶	60 € / 80 € ▶	60 € / 80 € ▶	60 € / 80 € ▶
	25 € / 30 € ▶	40 € / 60 € ▶	60 € / 80 € ▶	60 € / 80 € ▶	60 € / 80 € ▶	60 € / 80 € ▶

Brandhout: 6 tot 13 €/uiterlijke m³ (Waalse Gewest) 7 à 20 €/uiterlijke m³ (Vlaamse Gewest) ▶

dunningshout : 15 tot 25 €/m³ ▶

Vezelhout (loofboomsoorten): 5 tot 8 €/ton ▶

40-59	60-69	70-89	90-119	120-149	150-179	180 en +
	voor kaalkappen : + 10 %		Kaalkappen			
15 € / 20 € ▶	30 € / 40 € ▲	40 € / 50 € ▲	50 € / 65 € ▲	55 € / 65 € ▲	55 € / 65 € ▲	55 € / 65 € ▲
12 € / 20 € ▶	25 € / 35 € ▲	35 € / 45 € ▲	40 € / 55 € ▲	40 € / 55 € ▲	40 € / 55 € ▲	40 € / 55 € ▲

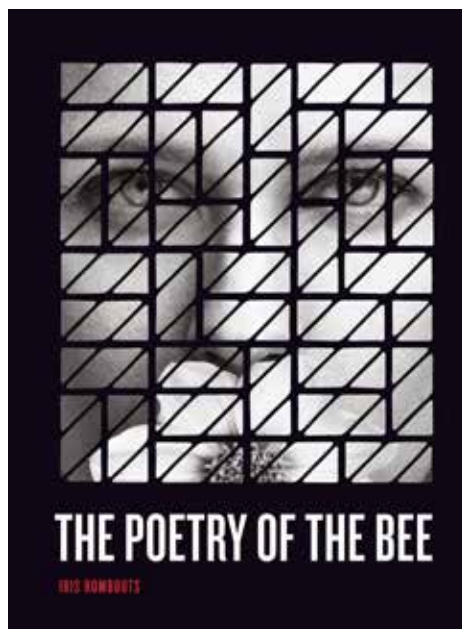
40-59	60-69	70-89	90-119	120-149	150-179	180 et +
	voor kaalkappen: + 10%				Kaalkappen	
7 € / 12 € ▶	15 € / 30 € ▶	30 € / 35 € ▶	35 € / 45 € ▶	50 € / 60 € ▶	55 € / 65 € ▶	55 € / 65 € ▶
7 € / 12 € ▶	15 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶	30 € / 40 € ▶	30 € / 40 € ▶	30 € / 40 € ▶	30 € / 40 € ▶
7 € / 12 € ▶	15 € / 30 € ▶	25 € / 30 € ▶	30 € / 40 € ▶	30 € / 40 € ▶	30 € / 40 € ▶	30 € / 40 € ▶
9 € / 15 € ▶	25 € / 35 € ▶	40 € / 50 € ▶	55 € / 65 € ▶	60 € / 70 € ▶	65 € / 75 € ▶	60 € / 70 € ▶

Boek

The poetry of the bee

Auteur: Jurgen Tack, algemeen directeur, Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Het was op de uitreiking van de BEE-award, georganiseerd door de European Landowners' Organization dat ik voor het eerst kennis maakte met Iris Rombouts en haar uitgever. Iris had net een kunstboek samengesteld: 'The Poetry of the Bee'.

Als art director was een kunstboek misschien wel voor de hand liggend. De keuze van het onderwerp is dat wellicht minder: de bij. De auteur van het boek wou het bewustzijn over de milieuproblematiek en de gevolgen daarvan voor de bijenpopulatie in beeld brengen. En dat in beeld brengen dat mag je heel letterlijk nemen. Want het is een pracht van een boek geworden.

Een ode aan de bij en de rol van de bij als bestuiver van 80% van alle bloeiende planten. Een belangrijke rol want een groot deel

van onze voedselproductie hangt af van bestuivers. Maar naast landbouwondersteuner is de bij ook altijd een inspiratiebron geweest voor fotografen, kunstenaars, architecten, ... In het boek 'The Poetry of the Bee' komt dit alles aan bod.

Naast kunst, gedichten en fabelachtige verhalen met de bij als ster van de show, brengt 'The Poetry of the Bee' honingzoete beautytips, recepten en het werk van fotografen zoals Stephen Mattues, Diego Franssens, Filip Van Roe en Wout Hendrickx.

'The Poetry of the Bee' van Iris Rombouts is uitgegeven bij [ander]-zijds (ISBN: 9789082808025) en kost € 39,00

Inhoudelijk sterk, maatschappelijk gedragen

WAT

Win-win natuur & landbouw
Beheerplanning
Procesbegeleiding

HOE

Topkwaliteit
Maatwerk
Klantgericht

Mieco-effect bvba
Nic. Welterstraat 4
3290 Diest

Telefoon: 04/73735677
Site: www.miecoeffect.be
E-mail: mischa.indeherberg@miecoeffect.be

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKEKEN

landelijk wonen

bouwkundig erfgoed

agrarisch vastgoed

Tel 0474/040 111 • info@vanhovevastgoed.be • www.vanhovevastgoed.be

OP ZOEK NAAR
EEN KLARE EN BEGRIJPBARE FORMULE
VAN LANDBOUW OP UW GROND?

AGRILAND, UW BESTE PARTNER!

WWW.AGRILAND.BE · E-MAIL: SUPPORT@AGRILAND.BE · TEL.: 010 232 900

CAZIMIR ADVOCATEN

CAZIMIR is ons eigenzinnig en geïntegreerd team van gespecialiseerde advocaten dat families en ondernemers helpt met al hun juridische vragen en zorgen over hun vermogen.

info@cazimir.be - www.cazimir.be

Een vlot vijverherstel met **IDRABEL**

Bent u trotse eigenaar van een prachtig eigendom met vijvers en/of slotgrachten? Slibben deze dicht waarbij ze hun mooi uitzicht verliezen en gaan ze daarenboven kwalijk ruiken...

Dan was baggeren tot nu toe de enige oplossing met als risico een beschadiging van uw gebouwen of park met alle vervelende gevolgen van dien...

Nu biedt **IDRABEL** u een duurzaam alternatief aan zonder risico want wij werken met een volledig biologische sanering van uw vijver. Op die manier wordt deze op een natuurlijke manier in zijn oorspronkelijke glorie hersteld.

**CONTACTEER ONS
VRIJBLIJVEND
VOOR INFORMATIE.**

Harold Brouwers
+32 476 33 21 86

IDRABEL
ENVIRONMENTAL BIOTECHNOLOGY

h.brouwers@idrabel.be
www.idrabel.com

Landelijk Vlaanderen

Thuis op het platteland

Raakt u of uw kennis ook niet wijs uit alle geldende regelgevingen?
Wilt u op de hoogte blijven van de laatste nieuwtjes?
Wilt u praktijkervaringen van andere eigenaars leren kennen?

Meer nog:

- Wil u gecontacteerd worden wanneer een nieuw project in uw omgeving van belang is voor uw eigendom?
- Heeft u advies nodig in een dossier?
- Heeft u onze kennis en ervaring nodig bij een probleem of geschil?
- Wil u beroep doen op ons netwerk om een knelpunt aan te kaarten?

Ondersteun dan vandaag nog
Landelijk Vlaanderen en u kunt
rekenen op onze steun!

Prosper: *"Moet ge nu wat weten?
Ik heb vorige maand wat bomen
gekap langs mijne vijver en nu
krijg ik daarvoor een boete in de
bus!
Wat moet ik nu doen?"*

Michel: *"Maar Prosper toch, zijt
gij nog geen lid van Landelijk
Vlaanderen? Dan had ge wel
geweten dat ge als eigenaar nog
niet zomaar al moogt doen wat ge
wilt op uwe grond."*

Natuurdecreet, criteria duurzaam bosbeheer, veldwetboek, codex ruimtelijke ordening, burgerlijk wetboek, pachtwetgeving, jacht-decreet, stedenbouwkundige verordeningen, ruimtelijke uitvoeringsplannen, natuurinrichtingsprojecten, landinrichtingsprojecten, ruilverkavelingen, onteigeningen, trage wegen, erfgoeddecreet, besluit cultuurgooderen, schenkbelasting, erfenisbelasting, grond-taks, pachtprizen, beheerovereenkomsten, natuurbeheerplannen, stroomgebiedbeheerplannen, soortenbesluit, boscompensatie...

Hoe word ik lid?

- Het 'Zilveren lidmaatschap' bedraagt € 60 + een oppervlaktebijdrage van € 2 per ha.
- Extra hulp nodig bij u ter plaatse, kies dan voor ons 'Gouden lidmaatschap' voor € 450 + een oppervlaktebijdrage van € 2 per ha.
- Stort uw lidgeld op IBAN BE37 3350 4426 9028 met de vermelding "lidgeld + uw naam"
- Contacteer ons gerust voor meer informatie op info@landelijk.vlaanderen of 02 217 27 40.

Landelijk Vlaanderen lobbyt op Vlaams niveau voor een betere omgeving voor de private eigenaar en beheerder en strijdt voor een multifunctionele aanpak met een leefbare economische return voor de eigenaar. Wie wil meegenieten van het buitengebied is welkom, maar met respect voor ons levenswerk!

Voor meer info, neem gerust een kijkje op onze website:
www.landelijk.vlaanderen

www.wavekarting.com

TEL: 058 23 14 75 - info@wavekarting.com

INCENTIVES
TEAMBUILDING
BEZOEK DE
ZEEHONDJES!

Bestuur zelf een motorboot
en vaar op de Noordzee!

Verken de kust met
onze luxe motorboten

www.knokkeboat.be

info@knokkeboat.be